

HRVATSKI VOJNIK

Broj 575 • 5. travnja 2019. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

CIJENA 10 KUNA

RAZGOVOR
ROMAN MIKULIĆ,
POMOĆNIK MINISTRA OBRANE
ZA MATERIJALNE RESURSE

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

OBILJEŽENA 10. OBLJETNICA ULASKA HRVATSKE U NATO SAVEZ

PRINTED IN CROATIA
0 1 4 1 9
ISSN 1330 - 500X
9 771 330 5000003

MALEZIJSKI PLANOVI ZA RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Portal malezijskog New Straits Timesa objavio je članak o nabavama kojima vlada te zemlje namjerava modernizirati ratno zrakoplovstvo. U fokusu je kupnja 36 lakih borbenih aviona (Light Combat Aircraft – LCA), koji bi za iznos od 1,46 – 1,7 milijardi dolara trebali zamijeniti aktualnu flotu BAE Hawka. [str. 28]

BROJ 575 2019

SADRŽAJ

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr), Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostansjak@mohr.hr), Iva Gugo, Martina Butorac, Doris Ravlić

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić, Prijevod: Dubravka Marić (dmaric@mohr.hr), Iva Gugo, Fotografi: Tomislav Brandt, Mladen Čobanović

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković, Predrag Belušić, Marketing: Mila Badrić Gelo, tel: 3784-243; fax: 3784-322, Tisk: Znanje d.o.o., Mandičeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

PRISTUPAČAN MOBITEL DOBRIH MOGUĆNOSTI

Huaweijev P Smart 2019 ima prije svega povoljnu cijenu: od 1600 do 1900 kuna, ovisno o modelu. Naoko se čini teži, no kako je uglavnom izrađen od plastike, masa je 160 grama. Ipak, P Smart 2019 ostavlja pomalo *flagship* osjećaj u ruci. [str. 50]

MORH I OSRH

RAZGOVOR

Roman MIKULIĆ,
pomoćnik ministra obrane za materijalne resurse [4]

10. OBLJETNICA

Pouzdan saveznik i dodana vrijednost NATO saveza [8]

PRIPREMA ZA VJEŽBU CWIX 19

Test nacionalnog sustava za izmjenu
informacija u potpori NATO-ovim operacijama [10]

28. OBLJETNICA AKCIJE PLITVICE

Hrabrost branitelja bila je krik Hrvatske za slobodu [12]

VOJARNA "PUKOVNIK MIRKO VUKUŠIĆ"

27. obljetnica 93. zrakoplovne baze [13]

RAZGOVOR

pukovnik Krešimir RAŽOV, zapovjednik 93. zb HRZ-a
pukovnik Boris PANIĆ, načelnik Stožera 93. zb HRZ-a [14]

VOJARNA "5. GARDIJSKE BRIGADE SLAVONSKI SOKOLOVI"

12. obljetnica ustrojavanja GOMBR-a [18]

OSRH

Najbolja posada BOV-a Patria [20]

12. OBLJETNICA GMBR-a

Udarna postrojba i okosnica Hrvatske vojske [22]

DOMOVINSKA SIGURNOST

Kibernetički štit 2019 [24]

VOJNA TEHNIKA

NOVOSTI

Prvi let Il-112V [28]
Damenovi MCMV-ovi za
Belgiјu i Nizozemsku [28]
Brazil odabrao MEKO [29]
Odobrene španjolske fregate [30]
Nigerija kupila Maraudere [30]

MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO

Stršlen ne bježi od munje [34]

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2019.

ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA
I IZDAVAŠTVIA

Pratite nas i na
društvenim mrežama

[facebook](#) [twitter](#) [YouTube](#) [LinkedIn](#)

Budući da u Republici Hrvatskoj postoji velik potencijal za snažniji iskorak obrambene industrije na zahtjevnom svjetskom tržištu, dužnost je i obveza Ministarstva obrane RH na čelu s potpredsjednikom Vlade i ministrom obrane pružiti svu potporu u oslobođanju tog potencijala.

RAZGOVOR

OBRAMBENA INDUSTRIJA REPUBLIKE HRVATSKE NA GLOBALNOJ RAZINI IMA NEKOLIKO VRLO CIJENJENIH I PREPOZNATIH *IGRAČA*, KOJI SU SE NAMETNULI NE SAMO KAO KONKURENCIJA VELIKIM VOJNOINDUSTRJSKIM KOMPLEKSIMA NEGO I KAO PREDVODNICI U NEKOLIKO SPECIJALIZIRANIH BRANŠI. BUDUĆI RAZVOJ HRVATSKIH TVRTKI OBRAMBENE INDUSTRije LEŽI NA VISOKOKVALITETNIM, TEHNOLOŠKI NAPREDNIM, KONKURENTNIM I USKO SPECIJALIZIRANIM PROIZVODIMA VOJNE I DVOJNE NAMJENE. VJERUJEMO KAKO ĆE SE U IDUĆEM RAZDOBLJU U OBRAMBENU KOMPONENTU GOSPODARSTVA SVE INTENZIVNIJE UKLJUČIVATI I IT INDUSTRija SLIJEDEĆI AKTUALNE TREDOVE...

BUDUĆI RAZVOJ TEMEJEN **NA VISOKO TEHNOLOŠKO** KONKURENTNIM I SPECIJALIZIRANIM

Uoči petog izdanja Jadranske vojne i zrakoplovne izložbe i konferencije (ASDA), koja će se od 10. do 12. travnja održati u Splitu, razgovarali smo s pomoćnikom ministra obrane za materijalne resurse Romanom Mikulićem o očekivanjima te značaju izložbe za hrvatsku obrambenu industriju i potencijalima koje nudi. Ujedno smo se dotaknuli i drugih važnih tema i planova koji u idućem razdoblju očekuju MORH i OSRH na području opremanja i modernizacije.

U koliko mjeri MORH sudjeluje u organizaciji splitske izložbe opreme i naoružanja ASDA?

Ministarstvo obrane RH ključni je nositelj provedbe i organizacije ASDA-e. Ujedno je i glavni koordinator i integrator između brojnih ostalih dionika koji su jednakom odgovorni za uspješnost takvog događaja. Moram naglasiti dugogodišnju suradnju s američkom tvrtkom TNT Productions, LLC., našim partnerom i suorganizatorom s kojim već peti put organiziramo izložbu u Splitu. Ta tvrtka svjetski je poznat organizator međunarodnih sajmova, izložbi i konferencija iz brojnih područja ljudske djelatnosti. Članica je međunarodnih organizacija SISO (*Society of Independent Show Organizers*) i UFI (*The Global Association of the Exhibition Industry*), i kao takva svojim je nemjerljivim znanjem i iskustvom pridonijela značaju i respektabilnom mjestu izložbe u svijetu.

Kakva je budućnost izložbi vojne industrije u RH? Hoće li se ASDA i nadalje održavati u Hrvatskoj?

Budući da u Republici Hrvatskoj postoji velik potencijal za snažniji iskorak obrambene industrije na zahtjevnom svjetskom tržištu, dužnost je i obveza Ministarstva obrane RH na čelu s potpredsjednikom Vlade i ministrom obrane pružiti svu potporu u oslobođanju tog potencijala. U tom kontekstu treba i sagledavati potrebu za budućim planovima održavanja izložbi s tematikom vojne industrije. ASDA se dosad etablirala na svjetskoj pozornici u održavanju te vrste manifestacija. Mnogi visoki državni i vojni uzvanici iz partnerskih i prijateljskih zemalja istaknuli su, odgovarajući na poziv, kako je za izložbu u Splitu već rezerviran datum u njihovu rasporedu, što puno govori o njezinoj prepoznatljivosti. U našem je interesu nastaviti takvu uspješnu suradnju, a dogовори o tome su u tijeku.

Koje su ključne prednosti za Republiku Hrvatsku, odnosno MORH, od izložbi poput ASDA-e?

Kao ključni doprinos naveo bih međunarodnu promociju i afirmaciju hrvatskih proizvođača naoružanja i vojne opreme, doprinos Ministarstva obrane i Hrvatske vojske gospodarskom razvoju RH, upoznavanje s novorazvijenim obrambenim sustavima iz područja domovinske sigurnosti i vojne tehnologije, promociju vojnog poziva i vojnog obrazovanja te na kraju, ne manje važno, razvijanje i jačanje suradnje s prijateljskim i partnerskim zemljama. Ne smijemo zaboraviti ni doprinos te manifestacije razvoju hrvatskog turizma i grada Splita, koja osim velikog broja ostvarenih noćenja pridonosi i proširenju i obogaćivanju turističke ponude.

Koliko tvrtki očekujete? Koje su velike tvrtke potvrđile dolazak? Ima li među njima onih koje će se na toj izložbi prvi put predstaviti?

Trenutačno imamo potvrđeno sudjelovanje 162 domaća i strana izlagачa iz 26 zemalja. Od većih i značajnijih tvrtki možemo istaknuti švedski Saab, američki Lockheed Martin i Bell, francuski Thales, njemački Mercedes-Benz Defence Vehicles, izraelski Aeronautics Ltd., Elbit Systems i Rafael, nizozemski Hiab. Dosad su se prijavile 64 domaće tvrtke s svojim velikim interesom potvrđile opravdanost održavanja ASDA-e.

Promet naoružanja u svijetu raste... Uklapaju li se i hrvatske tvrtke u taj trend?

Obrambena industrija Republike Hrvatske na globalnoj razini ima nekoliko vrlo cijenjenih i prepoznatih *igrača*, koji su se nametnuli ne samo kao konkurenca velikim vojnoindustrijskim kompleksima nego i kao predvodnici u nekoliko specijaliziranih branši.

HS Produkt polimernim pištoljem već gotovo 20 godina osvaja svijet, a što je možda najvažnije, to je jedan od najzastupljenijih proizvoda u svojoj kategoriji na najzasluženijem i time najizazovnijem tržištu Sjedinjenih Američkih Država. DOK-ING se vrhunskom kvalitetom, raznovrsnošću i fleksibilnošću ponude kreirane prema potrebama krajnjih korisnika prometnuo u *trendsetera* kad su u pitanju strojevi za razminiranje. Zastupljen je na gotovo svim kontinentima, a njegovi proizvodi ne samo da se koriste u američkoj vojsci nego se kao rijetko koji nerezidentni proizvodi nude putem američkih programa vojne pomoći Foreign Military Sales (FMS) i Foreign Military Financing (FMF). O kvaliteti vojnih kaciga tvrtke Šestan-Busch i potražnji za njima prvo su svjedočili hrvatski vojnici, a danas se kacige iz Preloga nalaze na glavama vojnika i pripadnika snaga sigurnosti širom svijeta. Hrvatska se ne može usporediti s gospodarskim, finansijskim, ljudskim i materijalnim kapacitetima globalnih obrambenih megakorporacija te kao takva niti ne može slijediti trendove u tom smislu. Međutim, iz navedenih primjera razvidno je kako budući razvoj hrvatskih tvrtki obrambene industrije leži na visokokvalitetnim, tehnološki naprednim, konkurentnim i usko specijaliziranim proizvodima vojne i dvojne namjene. Osim navedenih i srodnih kategorija, vjerujemo kako će se u idućem razdoblju u obrambenu komponentu gospodarstva

Agencija Alan uspješno je zaokružila i završila razvoj minobacačkog streljiva te u suradnji s Ministarstvom obrane, a sukladno potrebama Hrvatske vojske, planira pokrenuti proizvodnju i ostalog topničkog i raketnog streljiva koje bi, osim Ministarstvu obrane, plasirala i na svjetsko tržište.

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

Roman MIKULIĆ,
pomoćnik ministra obrane
za materijalne resurse

KVALITETNIM, I NAPREDNIM, PROIZVODIMA

sve intenzivnije uključivati i IT industrija slijedeći aktualne trendove.

Ima li novosti vezanih uz djelovanje Agencije Alan?

Agencija Alan uspješno je zaokružila i završila razvoj minobacačkog streljiva te u suradnji s Ministarstvom obrane, a sukladno potrebama Hrvatske vojske, planira pokrenuti proizvodnju i ostalog topničkog i raketnog streljiva koje bi, osim Ministarstvu obrane, plasirala i na svjetsko tržište.

Može li se HV preko HVU-a, ZzP-a ili nekih drugih ustrojstvenih cjelina intenzivnije uključiti u industrijske, razvojne i istraživačke projekte hrvatske obrambene industrije?

Razvojni te znanstveno-istraživački projekti uvijek su dobrodošli u cilju ispunjavanja

sposobnosti OSRH te je njihov značaj kontinuirano valoriziran u obrambenom sustavu Republike Hrvatske. Međutim, sukladno potrebama Hrvatske vojske da dosegne razine sposobnosti u svim zadaćama, posebno onima koje su bile niz godina zanemarivane, kao što je primjer ratnog zrakoplovstva, prioritet u organizacijskom, finansijskom, materijalnom i personalnom smislu imaju upravo takve, kapitalne potrebe. One se, nažalost, ne mogu realizirati znanstveno-istraživačkim i razvojno-tehnološkim pristupom u roku koji nam je u ovom trenutku definiran dugogodišnjim zanemarivanjem problema. Sukladno navedenom, opsežnija intenzivna i izravna uključenost resursa MORH-a i OSRH u takve projekte trenutačno nije moguća, posebno uzimajući u obzir statističke podeljatelje konačne primjenjivosti i iskoristivosti znanstveno-istraživačkih projekata. Među-

tim, MORH i OSRH kontinuirano prate mogućnosti korištenja znanstveno-istraživačkih nacionalnih te kapaciteta EU-a i NATO-a u cilju ispunjavanja potreba Hrvatske vojske, a kako bi pravodobno reagirali kad se steknu uvjeti za značajnija i izravna ulaganja u istraživačko-razvojne projekte. Bez obzira na navedene okolnosti, hrvatska obrambena industrija ima i imat će u MORH-u i OSRH partnera koji će joj u okviru raspoloživih mogućnosti pomoći u razvoju obrambenih projekata za strana tržišta, bilo da je riječ o testiranju opreme i naoružanja ili ustupanju, primjerice, streljašta, poligona i slično. Aktualni primjer takve suradnje, koja je proistekla na inicijativu tvrtki RIZ Profesionalna elektronika d. o. o. i Impel Group d. o. o., jest projekt SDR (Software-defined Radio) radiokomunikacijskog uređaja.

Kakva je situacija s hrvatskim projektima obrambene industrije ili dvojne namjene koje financira Europska unija?

Korištenje fondova Europske unije potrebno je jasno i razgovijetno podijeliti u kategorije onih koji su dostupni za vojne potrebe i onih koji nisu. Europski strukturni i investicijski fondovi nisu ni namijenjeni ni dostupni za vojnu namjenu. Međutim, ako zadovoljavaju postavljene kriterije dvojne, odnosno civilne i vojne namjene, onda se može govoriti o njihovu korištenju pod određenim, vrlo strogim uvjetima. Zahvaljujući posredovanju MORH-a u suradnji s Europskom obrambenom agencijom (EDA), hrvatskoj je tvrtki Utilis d. o. o. za razvoj projekta *Cyber Conflict Simulator* odobreno 2017. godine sufinciranje putem ESIF-a. Kao primarni cilj projekta navodi se *cyber zaštita MORH-a te simulacije prilikom provedbe*

MORH i OSRH kontinuirano prate mogućnosti korištenja znanstveno-istraživačkih nacionalnih te kapaciteta EU-a i NATO-a u cilju ispunjavanja potreba Hrvatske vojske, a kako bi pravodobno reagirali kad se steknu uvjeti za značajnija i izravna ulaganja u istraživačko-razvojne projekte.

RAZGOVOR

međunarodnih vojnih vježbi. Taj će projekt ostati trajno zabilježen u povijesti Europske obrambene agencije kao prvi projekt dvojne namjene koji je nastao iz potrebe za ispunjavanjem obrambenih, a ne civilnih potreba. Međutim, treba naglasiti kako se finalizacijom provedbenih akata na razini Europske unije ove godine očekuje i potpuna implementacija i pokretanje svih aspekata Europskog fonda za obranu (*European Defence Fund – EDF*), koji je kreiran i isključivo namijenjen za ispunjavanje ciljeva obrambenih sposobnosti definiranih na razini Europske unije ulaganjem u znanstveno-istraživačke i tehnološke razvojne projekte (do 100 posto iznosa finansiranja), te obrambeno-industrijske projekte kreirane u cilju dostizanja strateške autonomije obrambenog sustava i obrambene industrije Europske unije. EDF ima velik potencijal, ali uvjeti su vrlo strogi i jasni, a za uključivanje u takve projekte bit će nužno ostvariti snažnu sinergijsku poveznicu između MORH-a, OSRH i obrambene industrije. Ipak, određeni su koraci već poduzeti u okviru Stalne strukturirane suradnje (PESCO) u suradnji s partnerskim zemljama EU-a te hrvatskim tvrtkama, a koji će, ako ispunе sve uvjete, biti potencijalno finansirani i putem EDF-a. Međutim, s obzirom na to da su aktivnosti u tijeku, a ni sam EDF nije u potpunosti implementiran, nismo u mogućnosti govoriti o detaljima. Također bih naglasio kako su MORH i OSRH kao dio vojne strukture koja nema mogućnost neposrednog korištenja ESIF-a za razvoj i nabavu naoružanja i vojne opreme (osim EDF-a), ipak, zahvaljujući međuresornoj suradnji ostvarili uspjeh u ispunjavanju vrlo značajnog Cilja sposobnosti Hrvatske vojske. Riječ je o daljinski upravljanim besposadnim letjelicama – dronovima – vrijednim 4,87 milijuna eura, koje je Ministarstvo poljoprivrede nabavilo korištenjem fondova Europske unije (70 % pokriva EU), a koje će za svoje i potrebe Ministarstva poljoprivrede opsluživati upravo Hrvatska vojska. Na taj, posredan način, realnom primjenom sinergijskog zahvata unutar povezanih tijela Vlade Republike Hrvatske, nije samo nabavljena nužna oprema za izvršavanje prioritetnih obrambenih zadaća nego su i uspješno iskoristena sredstva iz fondova Europske unije te usteđeni novci hrvatskih poreznih obveznika.

Namjeravaju li MORH i HV povećati nazočnost svojih djelatnika na međunarodnim vojnim izložbama?

Dužnosnici i djelatnici Ministarstva obrane i HV-a, sukladno raspoloživim finansijskim mogućnostima, redovito posjećuju najveće i najznačajnije međunarodne obrambene izložbe. Pritom se pazi da prioritet imaju one na kojima izlazu hrvatske tvrtke obrambene industrije, kako bi se i izravnim putem prenijela pozitivna iskustva uporabe hrvatskog naoružanja i voj-

Hrvatska obrambena industrija ima i imat će u MORH-u i OSRH partnera koji će joj u okviru raspoloživih mogućnosti pomoći u razvoju obrambenih projekata za strana tržišta, bilo da je riječ o testiranju opreme i naoružanja ili ustupanju, primjerice, strelisti, poligona i slično.

Proračun Ministarstva obrane u ovoj je godini povećan za 260 milijuna kuna i time je prešao pet milijardi kuna, što znači da je u mandatu sadašnjeg ministra obrane izdvajanje za obranu od 2016. povećano za više od milijardu kuna. Temeljem navedenog povećanja ostvarili su se ključni preduvjeti za opremanje i modernizaciju Hrvatske vojske, gdje god je moguće oslanjajući se na razvojne i proizvodne kapacitete hrvatske obrambene industrije.

ne opreme potencijalnim budućim klijentima hrvatskih proizvođača. Ti su posjeti značajni i za razvoj vojno-tehničke suradnje sa stranim zemljama te međunarodnim asocijacijama putem kojih se generiraju nove mogućnosti razvoja obrambenih kapaciteta Republike Hrvatske. Primjerice, na izložbi Eurosatory održanoj prošle godine u Parizu državni tajnik MORH-a Zdravko Jakop održao je na poziv Europske obrambene agencije radni sastanak s EDA-inim direktorom za istraživanje, tehnologije i inovacije Denisom Rogerom. Slijedom tog sastanka počela je intenzivnija suradnja MORH-a i Europske obrambene agencije u nekoliko razvojnih obrambenih komponenti koje će biti posebno obrađene tijekom hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije 2020. godine.

Koji su najvažniji ciljevi u idućem Dugoročnom planu razvoja OSRH (DPR) vezano uz materijalne resurse?

Znatan je napredak zadnjih godina postignut realizacijom najvažnijih projekata opremanja i modernizacije Hrvatske vojske. Tu se u prvom redu misli na nabavu besposadnog zrakoplovnog sustava Orbiter 3B u svrhu razvoja nove sposobnosti zrakoplovnog izviđanja kopnenog i morskog prostora RH; zatim uvođenje u operativnu uporabu samohodnih haubica PzH 2000 i lakih izviđničko-borbenih helikoptera OH-58D Kiowa Warrior; opremanje Hrvatske kopnene vojske borbenim oklopnim vozilima BOV Patria CRO-DUOS 30 mm (daljinski upravljane oružne stanice 30 mm s integriranim protuoklopnim raketnim sustavom), te opremanje Hrvatske ratne mornarice obalnim ophodnim brodom OOB-31 "Omiš".

Ipak, stručne analize stanja ključne vojne opreme u usporedbi s potrebama planiranih budućih sposobnosti ukazale su na nužnost počinjanja novog ciklusa opremanja i modernizacije koji osim podizanja razine sposobnosti Hrvatske vojske treba harmonizirati nacionalne potrebe te one koje proizlaze iz članstva u NATO savezu. Taj je proces počeo odlukom o početku pregovora o uvođenju višenamjenskog aviona zapadne tehnologije, a nastaviti će se kroz cijelo razdoblje

DPR-a nizom planski vođenih i konceptualno povezanih programa opremanja i modernizacije. Cilj je ovog DPR-a stvoriti planske preduvjete ne samo za razvoj novih nego i za zadržavanje ključnih sposobnosti koje su već sad znatno ograničene, a koje će bez novih ulaganja u opremu ili modernizaciju biti praktički i nepovratno izgubljene.

U proteklom razdoblju neke važne sposobnosti nisu bile osigurane u skladu s planovima i preuzetim obvezama. Zbog toga će poseban naglasak biti stavljen na prvo razdoblje DPR-a (od 2020. do 2022.), u kojem će niz ključnih projekata biti nastavljen, dovršen ili započet, uz još uvijek nedostatan postotak izdvajanja za obranu, koji će tek polovinom planskog razdoblja osigurati zadovoljavajuću dinamiku finansiranja razvoja i održavanja obrambenih sposobnosti.

Radi zadržavanja i unapređivanja ključnih sposobnosti planirat će se i projekti opremanja i modernizacije koji bi počeli potkraj planskog razdoblja ovog DPR-a, a čiji se završetak i finansijski učinak najvećim dijelom proteže na iduće razdoblje.

Prilikom operacionalizacije i razrade projekata razvoja sposobnosti i/ili gradnje odnosno prilagodbe infrastrukture istražiti će se za koje od tih projekata postoje interesi i namjere i u drugim članicama EU-a i NATO-a kako bi se proveli kao kolaborativni projekti te pokušalo iskoristiti raspoložive finansijske alate EU-a i NATO-a. Tu se prije svega misli na Europski fond za obranu, Instrument za povezivanje Europe (*Connecting Europe Facility – CEF*) te NATO-ov Program investiranja u sigurnost (*NATO Security Investment Programme – NSIP*).

Koji su najvažniji aktualni te budući već potvrđeni projekti modernizacije i opremanja HV-a?

Proračun Ministarstva obrane u ovoj je godini povećan za 260 milijuna kuna i time je prešao pet milijardi kuna, što znači da je u mandatu sadašnjeg ministra obrane izdvajanje za obranu od 2016. povećano za više od milijardu kuna. Temeljem navedenog povećanja

ostvarili su se ključni preduvjeti za opremanje i modernizaciju Hrvatske vojske, gdje god je moguće oslanjajući se na razvojne i proizvodne kapacitete hrvatske obrambene industrije. Postojeća zakonska regulativa postupaka javne nabave Republike Hrvatske uskladena je s pozitivnom praksom zapadnoeukropskih zemalja i omogućava da se skupi, složeni i rokovima međusobno uvezani projekti nabave naoružanja i vojne opreme provode prema modelu višegodišnjeg financiranja za koje se odluke donose na razini Vlade RH (projekti PzH 2000, BOV Patria, OOB, OH-58), ili Ministarstva finansija za manje složene projekte vrijednosti do deset milijuna kuna. Ipak, provedene analize ukazuju da se te opcije nedovoljno koriste, zbog čega znatan broj vrijednih projekata ostaje limitiran jednogodišnjim proračunskim ciklusima, a što često usporava i otežava njihovu realizaciju. Stoga će se stručnoj izobrazbi o javnoj nabavi dati primjeren značaj kako bi se procesi nabave složenih sustava naoružanja i vojne opreme maksimalno modernizirali i ubrzali, istodobno ne gubeći na transparentnosti. Istraživanje i razvoj u potpori opremanja i modernizacije implementirat će se u suradnji s hrvatskim znanstveno-istraživačkim institucijama koje svojim potencijalima mogu pridonijeti istraživanju i razvoju sredstava naoružanja i vojne opreme za potrebe Ministarstva obrane i Oružanih snaga. Kao dopuna zahtjevima opremanja i modernizacije razmatrat će se i suradnja s institucijama NATO-a i Europske obrambene agencije čiji su razvojni projekti naoružanja i vojne opreme dostupni i od interesa su za razvoj i dostizanje ciljanih sposobnosti.

Kao jedan od načina financiranja opremanja i modernizacije, ovisno o otvaranju takvih mogućnosti, vodit će se računa o korištenju fondova EU-a, u kojem slučaju prioritet imaju projekti povezani s opremom koja se može koristiti u zadaćama potpore civilnim strukturama (Dual-Use).

Nastavlja li se obnova vojarni i poligona? Koji su prioriteti?

Da. Intenzivno se nastavljaju aktivnosti izgradnje, rekonstrukcije i adaptacije objekata i infrastrukture po vojarnama i poligonima. Kao trenutačni prioriteti mogu se istaknuti radovi na izgradnji novog dijela skladišta Ubs-a na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" Slunj, smještajne građevine na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu, kao i radovi na izgradnji smještajne građevine u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji. U tijeku je izrada projektne dokumentacije za izgradnju nove sportske dvorane u vojarni "Bilogora" u Bjelovaru, hangara zrakoplovno-tehničkog održavanja u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemuniku Donjem, zgrade arhiva MORH-a i GS OSRH u vojarni "1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia" u Zagrebu, građevina i infrastrukture u vojarni "204. brigade HV" u Vukovaru te smještajnih objekata u vojarni "Pukovnik Milivoj Halar" u Dugom Selu i vojarni "Savudrija" u Savudriji.

S obzirom na kompleksnost procesa izrade projektne dokumentacije, provedbe postupaka javne nabave, ugovaranja projektiranja i izvođača radova, kao i same izgradnje, početak većine navedenih radova planiran je za 2019., a završetak tijekom 2020. godine.

Od radova rekonstrukcije kao trenutačne prioritete možemo istaknuti uređenje građevina i infrastrukture za potrebe Središta za razvoj vođa "Marko Babić" u vojarni "Josip Jović" Udbini te radove na rekonstrukciji potpornih i smještajnih građevina u zbi "Pula".

Tijekom ove godine planiraju se i drugi radovi, među kojima se mogu istaknuti rekonstrukcija građevine broj 1 u vojarni "4. gardijske brigade Pauci" u Kninu i rekonstrukcija građevine broj 9 u vojarni "Admiral flote Sveti Letica-Barba" u Splitu.

Na Hrvatskom vojnem učilištu "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu, osim navedene izgradnje smještajne građevine, planira se rekonstrukcija građevine broj 62 s kongresnom dvoranom, rekonstrukcija spomen-parka te sportskih terena. Općenito možemo reći da će se u manjem ili većem opsegu, ovisno o lokaciji, nastaviti radovi širom RH, i to u vojarni "Bilogora" u Bjelovaru,

Znatan je napredak zadnjih godina postignut realizacijom najvažnijih projekata opremanja i modernizacije Hrvatske vojske. Tu se u prvom redu misli na nabavu besposadnog zrakoplovnog sustava Orbiter 3B u svrhu razvoja nove sposobnosti zrakoplovnog izvidjanja kopnenog i morskog prostora RH; zatim uvođenje u operativnu uporabu samohodnih haubica PzH 2000 i lakih izvidničko-borbennih helikoptera OH-58D Kiowa Warrior; opremanje Hrvatske kopnene vojske borbenim oklopnim vozilima BOV Patria CRO-DUOS 30 mm (daljinski upravljane oružne stанице 30 mm s integriranim protuoklopnim raketnim sustavom), te opremanje Hrvatske ratne mornarice obalnim ophodnim brodom OOB-31 "Omiš".

na vojnom poligonu "Gašinci" u Gašincima, u vojarni "132. našičke brigade" u Našicama, vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji, vojarni "116. brigade HV" u Pločama, vojarni "7. gardijske brigade Puma" u Varaždinu, vojarni "1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia" u Zagrebu, vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemuniku Donjem, te spomenuti radovi u vojarni "Josip

Jović" u Udbini, vojarni "4. gardijske brigade Pauci" u Kninu, vojarni "Admiral flote Sveti Letica-Barba" u Splitu, u zbi "Pula" te na HVU-u "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu.

Koje su trenutačne aktivnosti u pogledu modernizacije taktičkog radiouređaja?

Hrvatska vojska počela je proces modernizacije taktičkog radiokomunikacijskog sustava. Proces je počeo od najniže taktičke razine, razine pojedinca – vojnika. Namjera nam je opremiti svakog vojnika, dočasnika i časnika koji se kreće po bojišnici modernim radiouređajem koji će mu osigurati pouzdanu i zaštićenu glasovnu i podatkovnu komunikaciju unutar postrojbe i prema nadređenom. Budući da različite postrojbe imaju različite sposobnosti i potrebe, tako i uređaj mora biti modularan kako bi odgovorio svim potrebama vojnika. Mora imati mogućnosti i sposobnosti priključivanja različite specifične opreme, primjerice antena, naglavnih slušalica, taktičkog terminala te ostalog za mjerjenje vitalnih znakova vojnika. Uređaj mora biti robustan i jednostavan za uporabu. S obzirom na nove tehnologije, velik dio parametara mora se programirati preko aplikacije, što nameće potrebu da radiouređaj treba biti softverski definiran, odnosno temeljen na tehnologiji *Software-defined Radio*. Trenutačno se u postrojbama OSRH provodi testiranje prototipa radiouređaja TAKRAD, koji je hrvatske proizvodnje i plod zajedničkog rada tvrtki RIZ Profesionalna elektronika d. o. o. i Impel Group d. o. o. ■

10. OBLJETNICA

Središnja proslava obilježavanja desete obljetnice ulaska Republike Hrvatske u NATO savez održana je 29. ožujka, a tim su se povodom u Kristalnoj dvorani hotela Westin u Zagrebu okupili najviši državni dužnosnici i brojni uzvaniči.

Domaćini svečanosti bili su predsjednica Republike i vrhovna zapovjednica Oružanih snaga RH Kolinda Grabar-Kitarović, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković i predsjednik Vlade Andrej Plenković, a proslavi jubileja nazočili su potpredsjednik Parlamentarne skupštine NATO-a Michael R. Turner, voditelj Izaslanstva Hrvatskog sabora u Parlamentarnoj skupštini NATO-a Miroslav Tuđman, potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova Marija Pejčinović Burić, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević i načelnik Glavnog stožera OSRH general zborna Mirko Šundov s izaslanstvom MORH-a i OSRH, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, kao i predstavnici Vojnodiplomatskog zborna u RH te članovi Parlamentarne skupštine NATO-a.

POUZDAN SAVEZNIK I DODAN

"ZAJEDNO S NAŠIM SAVEZNICIMA NASTAVLJAMO ISPUNJAVAĆI IDEAL CJEOVITE I SLOBODNE EUROPE, EUROPE KOJA ŽIVI U MIRU," PORUČILA JE PREDSJEDNICA KOLINDA GRABAR-KITAROVIĆ

Na početku svečanosti okupljene je pozdravio Miroslav Tuđman, koji je istaknuo zadovoljstvo i ponos zbog svih dosadašnjih uspjeha Republike Hrvatske u NATO-u.

Predsjednica Republike u svojem je obraćanju naglasila kako je Hrvatska u proteklom desetljeću članstva bila nova i dodana vrijednost NATO saveza, pridonoseći novom poretku i odlučnosti u promicanju idealja koji zajednički euroatlantski prostor vode u bolju budućnost. Podsetila je kako se danas potrebno prisjetiti svih hrvatskih branitelja, koji su svojom hrabrošću, srčanošću i profesionalnošću postavili temelje modernih Oružanih snaga RH. Zahvalila je i svim pripadnicima Oružanih snaga, koji spremno izvršavaju svoje zadaće u Hrvatskoj i inozemstvu. "Zajedno s našim saveznicima nastavljamo ispunjavati ideal cjelovite i slobodne Europe, Eu-

rope koja živi u miru," poručila je Predsjednica.

Predsjednik Hrvatskog sabora rekao je kako se Hrvatska u deset godina članstva dokazala kao pouzdana i solidarna članica ne samo među saveznicima nego i među stanovništvom u zemljama gdje sudjeluje u misijama. "Naša je dodana vrijednost i zalaganje za politiku otvorenih vrata i proširenje na područje jugoistočne Europe, kako bi i ono postalo područje mira, sigurnosti, stabilnosti," istaknuo je Gordan Jandroković te podsjetio kako je Hrvatska među prvima ratificirala pristupne pregovore za Crnu Goru i Sjevernu Makedoniju.

Predsjednik Vlade ocijenio je kako se Hrvatska pokazala kao pouzdan saveznik i najavio da će nastaviti s tom politikom. "To je dobro za našu sigurnost i naš doprinos sigurnosti ovog područja i globalno," zaključio je Andrej Plenković.

Doris RAVLIĆ, snimio Mladen ČOBANOVIĆ

Potpredsjednik Parlamentarne skupštine NATO-a rekao je kako je hrvatsko članstvo i iskustvo u NATO savezu pozitivan primjer svim budućim članicama Saveza. Ministar Krstičević istaknuo je ulogu hrvatskih vojnika u misijama NATO-a. "Hrvatski je vojnik cijenjen i poštovan. Mi smo ambasadori i jamac mira i sigurnosti Hrvatske," zaključio je.

Tom je prigodom predstavljena marka koju je izdala Hrvatska pošta povodom 10. obljetnice ulaska Republike Hrvatske u NATO te prikazan film Ministarstva obrane "Deset godina Republike Hrvatske u NATO savezu". U sklopu prigodnog programa nastupili su Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice i Jazz orkestar Hrvatske vojske. ■

A VRIJEDNOST NATO SAVEZA

Koncertom Jazz orkestra Hrvatske vojske i prigodnom svečanošću u sjedištu NATO-a u Bruxellesu 22. ožujka službeno je počelo obilježavanje 10. obljetnice ulaska Republike Hrvatske u NATO savez. Jazz orkestru Hrvatske vojske bio je to prvi nastup u Bruxellesu u sjedištu NATO-a. Svečanosti su nazočili predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske general zborna Mirko Šundov i pomoćnik ministra obrane za obrambenu politiku Petar Mihatov.

PRIPREMA ZA VJEŽBU CWIX 19

**NA VJEŽBI CWIX 19 TESTIRAT
ĆE SE INTEROPERABILNOST
NACIONALNIH KOMUNIKACIJSKO-INFORMACIJSKIH SUSTAVA TE SLUŽBENO PROVESTI
VERIFIKACIJU I VALIDACIJU
SUSTAVA NA TEMELJU FMN
KONCEPTA**

TEST NACIONALNOG SUSTAV INFORMACIJA U POTPORI

Federated Mission Networking (FMN) označava federalizaciju, odnosno umrežavanje nacionalnih i savezničkih mreža u potpori NATO-ovim operacijama kako bi se osigurala dosta razina interoperabilnosti snaga u zajedničkom djelovanju.

FMN kao koncept nastao je na temeljima AMN-a (Afghanistan Mission Network), komunikacijsko-informacijske mreže nastale i proširivane za potrebe ISAF-a, a poslije i misije Odlučna potpora. Dolaskom savezničkih snaga u Afganistan početkom operacije ISAF, kao jedan od ključnih nedostataka identificiran je nedostatak interoperabilnosti, koji se ogledao u znatnim komunikacijskim ograničenjima i ograničenoj razmjeni informacija među snagama različitih zemalja na taktičkoj i operativnoj razini. Trebalo je što prije definirati i izgraditi komunikacijsko-informacijsku mrežu koja će osigurati nesmetanu, štićenu razmjenu informacija među koaličijskim snagama, odnosno zapovednim mjestima na taktičkoj i opera-

tivnoj razini, što je naposljetku realizirano kroz AMN. FMN kao konceptualni okvir definira načela i standarde uvezivanja ili *federacije* različitih nacionalnih i koaličijskih mreža u jednu mrežu kao preduvjet izgradnje zajedničke situacijske svjesnosti. Fokusiran je na zapovjedna mesta u operaciji, podupire proces donošenja odluka te osigurava nesmetanu razmjenu informacija. Taj koncept zajedno čine ljudi, procesi i različite tehnologije s pomoću kojih se standardizira planiranje, priprema, uspostava, korištenje i ukidanje mreža u operacijama. Republika Hrvatska uključila se u FMN okvir u ožujku 2016., s razinom sposobnosti dovoljnom za potporu tadašnjim ambicijama sudjelovanja Hrvatske vojske u NATO-ovim operacijama. Kako bi se ispunili ciljevi sposobnosti i omogućilo sudjelovanje Hrvatske vojske u NATO-ovim operacijama i vježbama s postrojbom koja ima stožernu strukturu, nužno je bilo promijeniti i razinu ambicije sudjelovanja u FMN-u. U tu je svrhu u srpnju 2018.

formiran Tim za implementaciju FMN-a *Opcije B* (viša razina sposobnosti nužna za uspostavu nacionalnog zapovednog mjeseta u operaciji), na čijem je čelu načelnik Uprave za KIS Glavnog stožera OSRH brigadni general Ante Tolić. S tim u vezi počeo je i razvoj razmjestivog komunikacijsko-informacijskog sustava pod nazivom Razmjestivi komunikacijski paket (RKP), kojim se podupire jedno takvo zapovjedno mjesto. Sustav se zbog ekonomičnosti razvija na Open Source platformama, poput Linuxa.

"Cilj koncepta je također interoperabilnost nultog dana, odnosno spremnost svih nacionalnih sustava za razmjenu informacija odmah na početku operacije u skladu s načelom *plug and play*," objašnjava satnica vojni specijalist Željka Petrović, zamjenica nacionalnog voditelja te voditeljica sposobnosti u području FMN Core Services.

Kako bi se provjerila sposobnost hrvatskog RKP-a i njegova usklađenost s tehničkim specifikacijama

Doris RAVLIĆ, snimio Mladen ČOBANOVIĆ

"Cilj koncepta je takozvana interoperabilnost nultog dana, odnosno spremnost svih nacionalnih sustava za razmjenu informacija odmah na početku operacije u skladu s načelom *plug and play*," objašnjava satnica vojni specijalist Željka Petrović

"Vježba je organizirana u 17 fokusnih područja. Hrvatska vojska prošle je godine sudjelovala samo u području Temeljni servisi. Ove godine hrvatski predstavnici sudjeluju u četirima područjima," kaže nacionalni voditelj skupine OSRH na vježbi bojnik Goran Serenčić

službeno provodi verifikacija i validacija sustava na temelju FMN koncepta," objašnjava nacionalni voditelj skupine OSRH na vježbi bojnik Goran Serenčić, stožerni časnik za KIS Uprave za KIS GS OSRH.

Vježba je organizirana u 17 fokusnih područja. Hrvatska vojska prošle je godine sudjelovala samo u području Temeljni servisi. Ove godine hrvatski predstavnici sudjeluju u četirima područjima, od toga u trima kao sudionici formalnog testiranja, a u jednom kao promatrači. Formalno testiranje provodit će se u područjima Temeljni servisi, Geoinformacijski servisi i "Cyber", dok će u području "FMN Exercise" sudjelovati kao promatrači. ■

STAVA ZA IZMJENU NATO-OVIM OPERACIJAMA

FMN koncepta, tim Hrvatske vojske sudjelovao je 2018. na međunarodnoj vojnoj vježbi Coalition Warrior Interoperability eXploration, eXperimentation, eXamination, eXercise – CWIX, koja se svake godine u lipnju održava u JFTC-u (Joint Force Training Centre) u Bydgoszczu, Poljska. Vježba je koncipirana tako da se na njoj testira interoperabilnost nacionalnih komunikacijsko-informacijskih sustava te službeno provodi verifikacija i validacija sustava na temelju FMN koncepta. Na vježbi se hrvatski RKP pokazao kao dobra platforma za daljnji razvoj te su na temelju toga počele pripreme za službeno testiranje sustava koje će se provesti u lipnju ove godine.

U ožujku je u vojarni "1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia" održana zadnja radionica u sklopu priprema za odlazak na ovogodišnje izdanje vježbe, CWIX 19. Prošle je godine na vježbi sudjelovalo 29 nacija/organizacija uz još pet nacija promatrača. Ove je godine broj nacija/organizacija koje sudjeluju narastao na 36, uz tri nacije promatrača.

"Vježba je koncipirana tako da se na njoj testira interoperabilnost nacionalnih komunikacijsko-informacijskih sustava te

Na vježbi CWIX 19 hrvatski se RKP (Razmjestivi komunikacijski paket) pokazao kao dobra platforma za daljnji razvoj te su na temelju toga počele pripreme za službeno testiranje sustava koje će se provesti u lipnju ove godine

28. OBLJETNICA AKCIJE PLITVICE

Doris RAVLIĆ, snimio Josip KOPI

"HVALA TI, JOSIPE, NA HRABROSTI I LJUBAVI ZA DOMOVINU. STOJIMO DANAS UZ TVOJ SPOMENIK ISKAZUJUĆI TI POČAST I ZAHVALNOST NA ŽRTVI TVOJEGA MLADOG ŽIVOTA ZA NAŠU SLOBODU I NEOVISNOST," REKLA JE PREDSJEDNICA REPUBLIKE HRVATSKE KOLINDA GRABAR-KITAROVIĆ

HRABROST BRANITELJA BILA JE KRIK HRVATSKE ZA SLOBODU

Komemorativnim skupom na Plitvičkim jezerima obilježena je 31. ožujka 28. obljetnica akcije Plitvice i pogibije prvog hrvatskog redarstvenika Josipa Jovića. Kao prva žrtva Domovinskog rata, Josip Jović poginuo je na Uskrs 31. ožujka 1991. godine. Uz Jovićevu obitelj, prijatelje i suborce, skupu su nazočili predsjednica Republike Hrvatske i vrhovna zapo-

vjednica Oružanih snaga RH Kolinda Grabar-Kitarović, predsjednik Vlade Andrej Plenković, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora i saborski zastupnik Andelko Stričak, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Davor Božinović, ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, načelnik Glavnog stožera OSRH ge-

neral zvora Mirko Šundov sa suradnicima, glavni ravnatelj policije Nikola Milina te predstavnici braniteljskih udruga i sudionici akcije Plitvice. Predsjednica je istaknula kako se s ponosom prisjeća velikog dana iz povijesti Domovinskog rata. "Hvala ti, Josipe, na hrabrosti i ljubavi za domovinu. Stojimo danas uz tvoj spomenik iskazujući ti počast i za-

hvalnost na žrtvi tvojega mladog života za našu slobodu i neovisnost," rekla je Predsjednica, pripjetivši se tom prilikom svih poginulih, nestalih i ranjenih u Domovinskom ratu te obitelji koje su u ratu izgubile svoje bližnje. "Upravo je hrabrost Josipa Jovića i svih vas koji ste sudjelovali u ovoj operaciji predstavljala krik Hrvatske za slobodu," rekao je predsjednik Vlade Plenković. Podsetio je također kako je operacija Plitvice bila početak stvaranja dobro organiziranih postrojbi hrvatske policije i jezgra stvaranja Hrvatske vojske.

Ministar Božinović istaknuo je kako je značaj koji je hrvatska policija imala za vrijeme rata nemjerljiv: "Prerano prekinuti život Josipa Jovića simbol je nesobične odvražnosti koju su hrvatski policajci pokazivali od prvog dana pa sve do zadnjih oslobođilačkih akcija."

Predstavnik sudionika akcije Plitvice Zdravko Lončar prisjetio se same akcije, zaključivši kako je ona bila temelj i poticaj za stvaranje Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Tijekom komemoracije izaslanstva su kod spomen-obilježja Josipu Joviću položila vijence i zapalila svjeće, a molitvu za prvog poginuleg redarstvenika i sve poginule hrvatske branitelje predvodio je vojni ordinarij mons. Jure Bogdan. Komemorativni skup nastupom je uveličala Policijska klapa "Sv. Mihovil". ■

Vesna PINTARIĆ, snimio Tomislav BRANDT

VOJARNA "PUKOVNIK MIRKO VUKUŠIĆ"

U vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunu 21. ožujka obilježena je 27. obljetnica ustrojavanja 93. zrakoplovne baze te 26. obljetnica pogibije pripadnika baze i 7. domobranske pukovnije koji su živote izgubili 1993. u Škabrnji u obrani dostignutih crta u VRO Maslenica. Obilježavanju su nazočili zapovjednik Hrvatskog ratnog zrakoplovstva brigadni general Mato Mikić, zapovjednik Središta za obuku HRZ-a "Rudolf Perešin" brigadir Goran Huljev, prijašnji zapovjednici baze i drugi.

Obilježavanje Dana 93. zrakoplovne baze počelo je misom zahvalnicom za poginule hrvatske branitelje u crkvi Svih svetih te polaganjem vijenaca kod središnjeg križa na mjesnom groblju u Sukošanu, a nastavljeno svečanim postrojavanjem pripadnika baze u vojarni u Zemunu.

Upitivši čestitke u prigodi obljetnice, zapovjednik baze pukovnik Krešimir Ražov podsjetio je na neke ključne do-

gađaje u proteklih 27 godina. Posebno je istaknuo doprinos pripadnika baze u Domovinskom ratu i oslobođanju vojarne u Zemunu u operaciji Ma-slenica te u kasnijim oslobođilačkim operacijama.

Naglasio je kako danas vođenje postrojbi HRZ-a u Zemunu i Divljama preuzimaju mlađe generacije te kako će baza uskoro početi djelovati pod novim nazivom – 93. krilo Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Osvrnu se potom na ključne događaje u protekloj godini dana. Istaknuo je kako su u tom razdoblju pripadnici baze ostvarili oko 6500 sati naleta, što u spašavanju ljudskih života i obrani od požara, a što u promoviranju sposobnosti i vještina te letačkoj obuci. Proteklu je godinu obilježilo sudjelovanje na vojnoj vježbi Velebit s većim brojem aviona i helikoptera, nastavak borbeno-letačke obuke nove skupine pilota i zrakoplovnih tehničara na helikopterima OH-58D Kiowa Warrior, završetak

obuke mađarskih pilota u Eskadrili aviona, uspješna provedba PP sezone te početak osposobljavanja i preobuka pilota na protupožarnim avionima, kao i jubilarni pedeseti nastup akrogrupe "Krila Oluje". Pukovnik Ražov podsjetio je i na velik napor uložen u uređenje vojarne, među ostalim, stavljanje u funkciju novouređene kuhinje, uređenje objekta za smještaj polaznika međunarodnih obuka, teretane, skladišta, stajanke za zrakoplove i dr.

Ove će godine u fokusu biti nastavak obuke pilota na helikopterima OH-58D Kiowa Warrior te dostizanje pune operativne sposobnosti, daljnji rad na razvoju Međunarodnog centra za obuku helikopterskih posada za provedbu operacija specijalnih zračnih snaga (Multinational Special Aviation Program – MSAP), te izgradnja novog višefunkcijskog hangara za zrakoplovno-tehničko održavanje.

Čestitke pripadnicima baze uputio je potom zapovjednik HRZ-a, koji se s

posebnom zahvalnošću prisjetio poginulih, ali i onih koji su radni vijek ugradili u njezino razvijanje i jačanje. General Mikić podsjetio je na dane kad je prije 27 godina baza ustrojavana te na prve letačke aktivnosti i pripreme za početak školovanja hrvatskih vojnih pilota u rujnu 1992. Otad do danas 93. zrakoplovna baza ključna je u stvaranju pilotskog i zrakoplovno-tehničkog sastava HRZ-a. Istaknuo je posebno važnu ulogu baze u prihvatu i uvođenju u operativnu uporabu helikoptera Kiowa Warrior, ustrojavanju MATC-a kao međunarodnog centra za obuku helikopterskih posada te rad na ustrojavanju MSAP-a kao NATO-ova centra izvrsnosti, ali i onu najvažniju i najodgovorniju, a to je obuka mladih pilota na avionima i helikopterima. Na kraju svečanosti najzaslužnijim pripadnicima baze uručene su pohvale, nagrade i priznanja, a bivšim i sadašnjim pilotima akrogrupe "Krila Oluje" odlikovanje Red hrvatskog plitera. ■

27. OBLJETNICA 93. ZRAKOPLOVNE BAZE

Od početka školovanja hrvatskih vojnih pilota u rujnu 1992. do danas, 93. zb ključna je u stvaranju pilotskog i zrakoplovno-tehničkog sastava HRZ-a, podsjetio je brigadni general Mato Mikić. Istaknuo je posebno važnu ulogu baze u prihvatu i uvođenju u operativnu uporabu helikoptera Kiowa Warrior, ustrojavanju MATC-a kao međunarodnog centra za obuku helikopterskih posada te rad na ustrojavanju MSAP-a kao NATO-ova centra izvrsnosti, ali i onu najvažniju i najodgovorniju – obuku mladih pilota na avionima i helikopterima...

RAZGOVOR

Recept za uspjeh je prije svega osobni primjer, strpljenje i timski rad s potpunim poštovanjem i uvažavanjem svakog pojedinaca u lancu zapovijedanja kako bi zajednički stvarali što širi tim otvarajući svima prostor, priliku i osjećaj da mogu pridonijeti izgradnji i napretku naše postrojbe i Hrvatske vojske...

U prigodi 27. obljetnice 93. zrakoplovne baze koja djeluje u sklopu vojarne "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunu razgovarali smo s dvojicom čelnih ljudi baze, zapovjednikom pukovnikom Krešimirom Ražovom i njegovim zamjenikom i načelnikom Stožera 93. zb pukovnikom Borisom Panićem o ključnim zadaćama koje se provode u bazi te planovima i aktivnostima u idućem razdoblju. Obojica su vojni piloti i nastavnici letenja te zrakoplovni kadaš koji se školovao u Hrvatskoj, kao polaznici drugog i trećeg naraštaja hrvatskih vojnih pilota.

Došli ste s mesta zapovjednika Eskadrile helikoptera na čelno mjesto zrakoplovne baze. Kako opisujete tu promjenu i uspijete li sjesti u helikopter OH-58D Kiowa Warrior?

U odnosu na opis poslova, ovlasti, dužnosti i odgovornosti promjena je značajna. Za mene koji

sam svoju letačku karijeru započeo u Eskadrili helikoptera bio je to i emotivan trenutak jer odazivim iz vrlo dinamične operativno letačke sredine. Iznimno sam sretan i drag mi je što sam sudjelovao u razvoju tako značajne eskadrile iz koje su potekli svi piloti helikoptera školovani u HV-u, no s druge strane takva nastavničko-letačka i visokoobrazovana sredina mene je formirala kao pilota, nastavnika i zapovjednika. U proteklih 20 godina u Eskadrili sam prošao sve faze razvoja u zapovjednom lancu počevši od dužnosti pilota helikoptera, zatim nastavnika letenja, prvog pilota u helikopterskom vodu do zapovjednika prvog helikopterskog voda, da bih na kraju preuzeo vrlo odgovornu dužnost zapovjednika Eskadrile koju sam obavljao šest godina. Službeni sam ispitivač i instruktor s dodatnim letačkim zvanjima testnog pilota i akrobatskog demopilota na helikopterima Bell-206B III i OH-58D Kiowa Warrior. Najviše će

UIGRAN TIM IZA KOJEG JE

**pukovnik Boris PANIĆ,
načelnik Stožera 93. zb HRZ-a**

Došli ste iz Zapovjedništva HRZ-a u operativnu postrojbu. Kako opisujete tu promjenu i uspijete li sjesti u helikopter Bell-206B?

Kad me to pitaju, volim reći da sam se vratio na mjesto od kuda sam potekao. Polovina moje dosadašnje profesionalne karijere protekla je na taktičkoj razini, u Eskadrili, a druga polovina na višoj, u zapovjedništvu grane. I jedno i drugo ima svojih specifičnosti i siguran sam da obogaćuje čovjeka željnog znanja i učenja. Ono što donosim u postrojbu jest veliko iskustvo u stožernom radu gdje zapovjedniku mogu pomoći savjetima s razina na kojima on nije imao priliku raditi. S druge strane, baza u Zemunu Donjem mjestu je gdje sam završio izobrazbu i postrojba mojeg prvog rasporeda, pa mogu reći da sam sentimentalno vezan za ovo mjesto. U helikopter uspijevam sjesti jer je to i dalje moj posao. Svaki pilot

ostaje pilot do kraja svoje karijere, održava utreniranost, spreman je u svakom trenutku sjesti u kabini i obavljati zadaće za koje je osposobljen. Naravno da to nije svakodnevno i da nije onoliko koliko bih osobno poželio, ali kad god je Eskadrili potrebno, a uklapa se u moj dnevni raspored, rado ču i sam podmetnuti leđa.

Vaš angažman na području međunarodnih obuka posebno je dolazio do izražaja u provedbi Međunarodnog preduputnog tečaja za zrakoplovne savjetničke timove za misiju u Afganistanu. Kako ocjenjujete značenje tog tečaja i je li on otvorio vrata Multinacionalnom središtu za obuku helikopterskih posada za provedbu zadaća specijalnih zračnih snaga, prvom obučnom središtu u RH koje ima ambiciju postati NATO-ovo vojno tijelo?

**pukovnik Krešimir RAŽOV,
zapovjednik 93. zb HRZ-a**

NIZ USPJEŠNIH PROJEKATA

Velik dio moje karijere vezan je za različite vrste međunarodnih obuka, ponajviše one vezane za upućivanje snaga u međunarodne vojne operacije. Iskustvo iz NATO-ovih vođenih misija neosporno je dio slagalice koja je vodila k tome. Spomenuti tečaj imao je iznimno značaj u postavljanju Republike Hrvatske na kartu zemalja sposobnih iznijeti međunarodni tečaj takve težine. Kroz dvadeset tečajeva za upućivanje u Afganistan, koji se još uvijek provode, ukupno je prošlo više od 500 polaznika iz Hrvatske, Češke, Mađarske i Slovačke, a od njegova početka u 2012. godini do sada, u Afganistanu nije bilo ni jednog ozbiljnijeg nepovoljnog događaja vezanog za sigurnost letenja ili postupke savjetničkih timova. To je dokaz da smo ovdje, u Zemanku Donjem, ali i u čitavom Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu, napravili izvrstan posao i upravo je ovo mjesto prepoznato kao potencijal za razvoj nove inicijative, a to je razvoj MSAP-a, međunarodnog zrakoplovnog središta za specijalne operacije. Lokacija za to je izvrsna: imamo iznimno velik prosječan godišnji broj povoljnih dana za letenje, imamo izvrsne uvjete za letenje iznad mora i u planinama, vojni poligoni su nam nadohvat ruke, a siguran sam da je i naše osoblje u stanju prihvatići i ostvariti ovaj novi izazov. Zbog svega toga, saveznici nas

često izabiru kao lokaciju za provedbu različitih vrsta letačkih obuka.

Pred nama je još jedna protupožarna sezona, kako se pripremate?

Nama protupožarna sezona traje 365 dana u godini, naše su snage spremne u svakom trenutku reagirati i gasiti požare. Svjedočili smo požarima otvorenih područja i tijekom zime, pa čak i na sam Božić prije nepuna četiri mjeseca. Međutim, ovo je dio godine koji nam daje dovoljno vremena za operativni predah u smislu gašenja požara, ali sve druge pripreme, koje nisu na prvi pogled vidljive, u punom su jeku i svi rade vrlo vrijedno. Protupožarna eskadrila provodi letačku obuku novih pilota na avionu CL-415, novih kapetana također, pa ćemo tako uskoro imati prvu ženu kapetana na ovom tipu zrakoplova, bojnicu Dijanu Doboš, s ponosom mogu reći pripadnicu mojeg naraštaja tijekom školovanja. Isto se odnosi i na pilote aviona Air Tractor, letačka je obuka vrlo intenzivna. S druge strane, naša logistika i zrakoplovni tehničari također rade vrlo vrijedno kako bi osigurali dovoljan broj ispravnih aviona za početak ljeta i najintenzivniji dio protupožarne sezone. Prošla je godina prema nama u tom smislu bila vrlo blaga, za razliku od prethodne 2017.

godine koja je povijesno bila jedna od najtežih, ali i nju smo uspješno iznjeli. Ne sumnjam da će, naučenim lekcijama iz te godine i učinjenim optimizacijama i poboljšanjima u ukupnom sustavu protupožarne zaštite, kao dijelu sustava domovinske sigurnosti, 93. zrakoplovna baza biti spremna opet dati svoj puni doprinos.

Baza je u zadnje vrijeme primila dosta zrakoplovnih tehničara. Kako se odvija proces njihova prijema i koje sve dužnosti obnašaju?

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske prepoznaло je potrebu za prijmom mlađih zrakoplovnih tehničara u postrojbe HRZ-a i reagiralo je prije nekoliko godina uspostavom programa stipendiranja učenika srednjih tehničkih škola u Zadru i Velikoj Gorici. Riječ je o stipendiranju učenika trećeg i četvrtog razreda s prijmom u djelatnu vojnu službu po završetku školovanja. Kroz ovaj program u 93. zrakoplovnu bazu već su ušli prvi mlađi zrakoplovnih tehničari koji su se pokazali kao vrlo vrijedni i stručni mlađi ljudi željni usvajanja novih znanja i kao takvi napreduju u svojim postrojbama velikim koracima. Spomenut će da neki od njih rade na održavanju helikoptera OH-58D, što je dovoljan dokaz njihove stručnosti.

 RAZGOVOR

mi nedostajati izravno sudjelovanje u obučnim letačkim procesima u kojima ulažete sve svoje intelektualne kapacitete kako biste prenijeli znanja i vještine na nove letače dok istodobno uočavate i pratite konkretne rezultate rada, a nerijetko ste vrlo ponosni kad vidite da se naši piloti razvijaju u kvalitetne osobe i stručnjake. Bez obzira na novu dužnost još uvijek sam letački aktivan pa stignem letjeti i na spomenutom borbenom helikopteru bilo propisanu trenažu ili po potrebi i zahtjevima iz Eskadrile helikoptera.

Vaš rad u EH-u obilježila je uspješna obuka prve skupine pilota na helikopterima OH-58D Kiowa Warrior. Kako se odvija taj proces sad s obzirom na to da smo svjedoci kako su Kiowe postale jednaka atrakcija za javnost poput "Krila Oluje" i Canadaira?

Navedenu obuku s prvom skupinom pilota provodili su iskusni *combat proven* američki instruktori do razine potpune borbene osposobljenosti u svim uvjetima (FCR – Full Combat Readiness) kao i osposobljavanje za instruktore borbene obuke na navedenom helikopteru. Ovakva razina obuke kruna je karijere za svakog vojnog pilota. Ponasan sam na činjenicu da sam bio voditelj navedene skupine pilota prošavši tako zahtjevnu obuku, a koja je od naših saveznika i partnera dobila najviše ocjene. Ponasan sam također i na naše tehničare koji su u rekordnom roku u potpunosti ovladali svim razinama održavanja uključujući dnevno i noćno opsluživanje helikoptera u borbenim uvjetima na terenu, a koje smo demonstrirali na vojnim poligonima i u intergranskim vježbama. Trenutačno samostalno obučavamo nove skupine borbenih pilota i tehničara. Zadovoljan sam razinom i kvalitetom obuke koja ispunjava visoko postavljene standarde jer u uvjetima borbene obuke nema

mjesta improvizacijama. Već smo odradili jedno kvalifikacijsko dnevno i noćno gađanje i raketiranje. Do kraja srpnja ove godine očekuju nas gotovo u nizu još dva slična kvalifikacijska ciklusa koja će se za navedene skupine pilota provoditi do razine pune borbene spremnosti u svim uvjetima. U pravu ste kad kažete da je helikopter Kiowa postao vrlo atraktiv na vojnim vježbama i u raznim svečanostima otvorenim za građane koji reagiraju vrlo pozitivno i sa zanimanjem.

Koja su postignuća postrojbe obilježila 2018. godinu te koje su ključne aktivnosti pred vama u tekucoj godini?

U širokom spektru misija i zadaća protekle godine svakako bih izdvojio prethodno spomenuti uspješni nastavak borbene obuke na Kiowama. S njima smo također sudjelovali na više intergranskih vježbi s bojnim gađanjem kao pripremu i uvod u do sada najveću vojnu vježbu Hrvatske vojske Velebit 18 – Združena snaga u kojoj sam i sam sudjelovaleti leteci u Kiowama. U toj smo vježbi iz 93. zrakoplovne baze bili angažirani sa značajnim brojem aviona i helikoptera kao potpora združenim operacijama Hrvatske vojske. Osim bojnog gađanja i raketiranja u vježbi s četirima helikopterima

Kiowa na VP-u "Eugen Kvaternik" u Slunju, među ostalim djelovanjima gotovo neopăzeno prošlo je noćno bojno gađanje Kiowa istodobno s dvama SWT-ovima (Scout Weapon Team), odnosno dva puta po dva helikoptera u timu na Dinari. Tad smo u noćnim uvjetima na planini uspostavili FARP (Forward Arming and Refueling Point) te se brzo i pod punom snagom motora naoružavali, a zatim smo na ciljeve bili navođeni uz pomoć zemaljskih snaga preko naših certificiranih JTAC-a (Join Terminal Attack Controller) uspješno uništavajući ciljeve na zemlji. Uz uspješnu provedbu PP sezone izdvojio bih i zapaženi jubilarni 50. međunarodni nastup akrobatske skupine "Krila Oluje" u Poljskoj, a povodom 100. obljetnice osnutka Poljskog ratnog zrakoplovstva. U ovoj su godini pred nama brojne aktivnosti od kojih izdvajam sudjelovanje u NATO-ovim misijama Eskadrile transportnih helikoptera te ostali angažmani u brojnim međunarodnim i domaćim vježbama i obukama uključujući već spomenute Kiowe. U vojarni u Zemuniku intenzivno se radi na razvoju MSAP-a (Multinational Special Aviation Program) odnosno Multinacionalnog središta za obuku helikopterskih posada u provedbi specijalnih zračnih operacija koji bi do kraja godine trebalo zaživjeti.

ista generacija sa zapovjednikom 93. zb. Koja je vaša formula uspješnog zapovjednika i zamjenika zapovjednika zrakoplovne baze?

Pukovnika Ražova poznajem iz fakultetskih dana, on je pripadnik drugog naraštaja pilota školovanih u HRZ-u, a ja trećeg. Kolege smo iz iste eskadrile i surađivali smo jednako dobro i prije dvadeset godina kao i sada. Nastavak karijere bio nam je drukčiji i svatko je rastao na svoj način. Mislim da je upravo to ta vrsta sinergije koja odlikuje naš poseban odnos i međusobno uvažavanje; njegovo golemo iskustvo s razine postrojbe i moja ekspertiza u stožernom radu. Imate potpuno pravo kad kažete da djelujemo kao tim i u svojem se

Kao mladim vojnicima prve su im dužnosti one vojničke, zrakoplovnih tehničara, ali sa stjecanjem iskustva i potrebnih ovlaštenja za održavanje zrakoplovne tehnike, u nastavku karijere napreduju kao zrakoplovni tehničari i dočasnici. Zanimanje učenika za ovaj program iznimno je dobro jer je prilika za zaposlenje izravno iz školskih klupa u jednom izazovnom i dinamičnom okružju.

Prepoznatljivi ste u javnosti po humanim misijama, od hitnih medicinskih letova, traganja i spašavanja te gašenja požara, a samim time i važna karika domovinske sigurnosti!

Misije humane potpore društvu su gotovo naš zaštitni znak; gašenje požara, hitni zračni medicinski

prijevoz, pomoć građanima u slučaju elementarnih nepogoda... Teško ih je sve i nabrojiti. Riječ je o trećoj ustavnoj misiji Hrvatske vojske, koja za nas nije samo obveza, nego i čast što možemo hrvatskim građanima vratiti sredstva uložena u naše osposobljavanje u trenutku kad im je to najpotrebnejše. Za ove smo zadaće višestruko poohvaljivani od tijela lokalne samouprave, ponajprije Eskadrila transportnih helikoptera u Divuljama i Protupožarna eskadrila, ali najveći ponos osjećaju upravo posade aviona i helikoptera nakon dobro obavljene zadaće, a to najčešće znači spašen nečiji život ili imovina.

Djelujete kao dobro uigran tim, volite cuti prijedloge suradnika, gotovo ste

Vojarna u Zemuniku u nepunih godinu dana dobila je novi i ljeđi izgled. Pokrenuli ste i Ekodane. Što je sve na tom planu ostvareno i koji su novi projekti pred vama s obzirom na značenje ove vojarne ne samo za HRZ nego i HV u cijelini?

Osim što sam zapovjednik 93. zrakoplovne baze ujedno sam zapovjednik i vojarne "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemuniku u kojoj se nalaze i druge postrojbe (Pukovnija PZO-a, SZO HRZ-a, HVU-a, Opslužništvo vojarne i vod za počasti ZzP-a, te vod KIS-a). Pokrenuli smo Ekodane s ciljem razvijanja ekološke svijesti. Zajedno smo čistili i uredili vojarnu. Osim razvijanja ekološke svijesti želimo imati zajednički projekt svih eskadrila i postrojbi te tako *nametnuti* vrijeme (jednom mjesечно – prvi utorak) koje ćemo provesti zajedno kao velika postrojba stvarajući osjećaj pripadnosti toj postrojbi. S druge je strane tempo obuke sve intenzivniji pa nerijetko eskadrile imaju potrebu koristiti tehnički dan u tjednu kao letački što može dovesti do zamora ne samo polaznika letačkih obuka nego i instruktora. Ovaj jednodnevni mjesечni predah može pridonijeti kvaliteti i sigurnosti letačke obuke uz preduvjet da je on kvalitetno pripremljen, dobro prihvaćen od pilota i tehničara i nije *silom* nametnut. Ovo relaksirano i korisno druženje dodatno dovodi do međusobne razmjene iskustava i ideja te jača povjerenje u odnosima podređenih i nadređenih struktura. Zajedno polako mijenjamo lice naše vojarne te primjećujem da su komentari vrlo pozitivni i da su svi zbog toga zadovoljniji. Utječući pozitivno na naš okoliš, gledajući rezultate zajedničkog truda, taj isti okoliš zauzvrat mijenja i nas same. Dodatnom je zadovoljstvu pridonjelo i otvaranje novog i suvremeno uređenog restorana čime je usluga i kvaliteta prehrane

dignuta na znatno višu razinu. Ovo je ujedno i najveća vojarna koju koristi Hrvatska vojska te nam je cilj da ona bude reprezentativan primjer skladnog suodnosa hrvatskog vojnika i prirodnog okoliša, a s obzirom na sve više međunarodnih aktivnosti i na veličinu prostora pred nama je ambiciozan i dug put.

Vojarna je otvorena prema javnosti, puno se aktivnosti provodi na promidžbenom planu. Raste li zanimanje za vojne pilote, što nudite mlađom čovjeku koji se odluči postati vojni pilot?

Otvoreni smo i komuniciramo na više razina s lokalnom i širim zajednicom prije svega kako bi naši građani imali priliku vidjeti sve ono što oni kao porezni obveznici svojim novcima finansiraju. S druge strane uspostavljamo kontakte i s ciljanim skupinama mlađih ljudi od vrtića do srednjoškolskog uzrasta koji imaju priliku pobliže se upoznati sa širokim spektrom naših specijalnosti, struka i zanimanja uključujući i taj finalni i elitni poziv za vojnog pilota aviona i helikoptera.

One koji su voljni prihvatiti letački izazov, po-djednako djevojke i mladiće, prije svega potičemo da se prijave na natječaj i testiraju svoje mogućnosti i kapacitete čime čine najvažniji korak koji je prekretnica onog što ih čeka u budućnosti, a to je da nas najbolje i najatraktivnije zanimanje na svijetu. Potrebno je napomenuti da se u kvaliteti i rezultatima letačke obuke za pilote helikoptera i aviona nalazimo u samom svjetskom vrhu prije svega zahvaljujući i činjenici da je naš instruktorski kadar od samih početaka u suradnji s Filozofskim fakultetom u Zadru dodatno obrazovan u didaktičko-metodičkim i pedagoško-psihološkim znanstvenim spoznajama,

ma, te smo u stanju konstantnog napretka obuke u usvajanjima letačkih znanja i vještina. Nakon ovih spoznaja s aktualnim dolaskom zapadnih sofisticiranih zrakoplova te napredne tehnologije sav ostali status dolazi sam po sebi, a on se i u materijalnom smislu stalno poboljšava. Prema našim procjenama pomalo raste interes općenito za vojni poziv pa tako i za vojne pilote. Što se tiče pilotskog poziva često taj prvi korak ponekad sprečava i vlastita skromnost i procjena da *ja to možda nemam u sebi*. Važna je komunikacija u kojoj će im se približiti ovaj visokoobrazovani i poticajni ambient koji u zdravoj okolini, s čovjekom u fokusu, iz pojedinca izvlači maksimum i čini ga uspješnim pred svim izazovima koliko god oni bili zahtjevni.

Djelujete kao dobro uigran tim, volite čuti prijedloge suradnika, gotovo ste ista generacija s načelnikom Stožera. Koja je vaša formula uspješnog zapovjednika i zamjenika zapovjednika zrakoplovne baze?

Pukovnik Panić i ja u tom se smislu odlično nadopunjujemo, stoga je vidljivo njegovo prethodno iskustvo rada na stožernim funkcijama u višem zapovjedništvu grane kao i rada u međunarodnom okruženju. Kao načelnik Stožera vrlo je fokusiran, vodi osobnim primjerom te sjajno usmjerava rad cjelokupnog Stožera kako bi meni kao zapovjedniku stvorio uvjete za informirano i lakše donošenje odluka. Recept za uspjeh je prije svega osobni primjer, strpljenje i timski rad s potpunim poštovanjem i uvažavanjem svakog pojedinca u lancu zapovjedanja kako bismo zajednički stvarali što širi tim otvarajući svima prostor, priliku i osjećaj da mogu pridonijeti izgradnji i napretku naše postrojbe i Hrvatske vojske. ■

radu izvrsno nadopunjujemo. S druge strane, čitav stožer kojem sam načelnik, zapravo je širi dio tog tima bez čijeg znanja, iskustva i zalaganja ništa od toga ne bi bilo moguće. Uvjek rado poslušamo prijedloge bilo kojeg člana tima i svatko daje svoj doprinos ukupnom uspjehu postrojbe. Zbog svega što sam prije naveo, lokacije, tehnike, znanja, a ponajprije ljudi i njihova iskustva i zalaganja, mogu reći da je pred 93. zrakoplovnom bazom izvrsna budućnost! ■

Foto: Marinko Karačić

VOJARNA "5. GARDIJSKE BRIGADE SLAVONSKI SOKOLOVI"

12.

"GARDIJSKA OKLOPNO-MEHANIZIRANA BRIGADA POSTROJBA JE ČIJE SU ZNAČAJKE VISOKA OPERATIVNA I TAKTIČKA POKRETLJIVOST, VELIKA VATRENA MOĆ I UDARNA SNAGA," REKAO JE ZAPOVJEDNIK HKoV-a GENERAL-BOJNIK SINIŠA JURKOVIĆ

U vinkovačkoj vojarni "5. gardijske brigade Slavonski sokolovi" održana je 21. ožujka središnja svečanost u povodu obilježavanja 12. obljetnice ustrojavanja Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR) Hrvatske kopnene vojske.

Središnja svečanost počela je polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća u spomen na poginule hrvatske branitelje kod spomenika poginulim pripadnicima 5. gardijske brigade Slavonski sokolovi, a nastavljena je misom koju je predvodio generalni vikar Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj don Marko Medo. Svečanosti su naznačili

potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, zamjenik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-pukovnik Drago Matanović, posebni savjetnik ministra obrane Božo Kožul, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Siniša Jurković, zapovjednik GOMBR-a brigadir Mijo Validžić, predstavnici lokalne samouprave i drugi uzvanici.

Ministar Krstičević čestitao je pripadnicima GOMBR-a njihov dan te istaknuo kako mu je velika čast biti ministar spremne, sposobne i profesionalne vojske. Pripadnicima GOMBR-a zahvalio je što su sačuvali

USTROJ

sjećanja na ratne brigade pobjedničke Hrvatske vojske - Kune, Pume i Sokolove, te rekao da današnje bojne nastavljaju tradiciju pobjedničkih gardijskih brigada. Podsetio je i na povratak Bojne Pume u Varaždin, čiji su se pripadnici pritom uvjерili koliko narod cijeni i poštuje Hrvatsku vojsku.

"O tome najbolje govore i činjenice. Nedavno smo imali priliku vidjeti rezultate istraživanja u koga mladi u Hrvatskoj imaju najviše povjerenja. Na prvom je mjestu Hrvatska vojska.

Martina BUTORAC, snimio Josip KOPI

Ministar Krstičević zahvalio je pripadnicima GOMBR-a što su sačuvali sjećanja na ratne brigade pobedničke Hrvatske vojske - Kune, Pume i Sokolove

OBLJETNICA AVANJA GOMBR-A

Ministar Krstičević osvrnuo se i na desetogodišnje članstvo Republike Hrvatske u NATO savezu, koje se svečano obilježava 1. travnja. U sklopu obilježavanja te obljetnice ministar je najavio provedbu međunarodne vojne vježbe Immediate Response.

General Matanović u svojem se obraćanju prisjetio povijesnih trenutaka ustrojavanja slavnih postrojbi pobedničke Hrvatske vojske - Kuna, Puma i Sokolova, na čijim je temeljima ustrojena Gardijska oklopno-mehanizirana brigada.

Pripadnicima je poručio kako su oni sljednici slavnih postrojbi iz Domovinskog rata, koje su ostavile neizbrisiv trag u hrvatskoj povijesti.

“Brigada, čija je temeljna zadaća zaštita suvereniteta, neovisnosti i obrana teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske, izrasla je na čvrstim temeljima te je danas taktička postrojba Hrvatske kopnene vojske na visokoj razini pripremljenosti i obučenosti,” rekao je general Matanović. Dodaо je kako su pripadnici uvježbani i pripremljeni i za pomoć civilnim institucijama i građanima, kao i za sudjelovanje u

međunarodnim operacijama i misijama širom svijeta.

General Jurković rekao je kako je GOMBR udarna brigada Hrvatske vojske. Uz borbene zadaće počaje i civilnom stanovništvu te tako pokazuje da je Hrvatska vojska uvijek uz svoj narod.

“Gardijska oklopno-mehanizirana brigada postrojba je čije su značajke visoka operativna i taktička pokretljivost, velika vatrena moć i udarna snaga. Od vas i nadalje očekujem razvoj sposobnosti na načelima osobne motivacije, odanosti domovini, uvježbanosti i spremnosti,” rekao je zapovjednik HKoV-a. Brigadir Validžić prisjetio se svih poginulih i stradalih pripadnika gardijskih brigada čije je ratno iskustvo ugrađeno u GOMBR. U svojem je obraćanju spomenuo zadaće koje su pripadnici postrojbe izvršili u domovini i inozemstvu te istaknuo kako su pritom ostvarili značajne rezultate.

“Uvjeren sam da ćemo i dalje odgovorno izvršavati dodijeljene zadaće na zadovoljstvo nadređenih i dobrobit svih građana Republike Hrvatske,” zaključio je. Pripadnica GOMBR-a narednica Jenifer Arnautović uključila se u Domovinski rat u okviru 5. gardijske brigade. Istaknula je kako je u vojsci odrastala te da, kao i drugi pripadnici, uvijek teži savršenstvu. “Ponosna sam pripadnica Hrvatske vojske i s njom sam naučila živjeti, kao i moja obitelj,” rekla je. U sklopu obilježavanja obljetnice održana je i poznata vježba pripadnika GOMBR-a pod nazivom Sposobnost savladavanja prirodne zapreke. ■

NAJBOLJA POSADA

NA INICIJATIVU ZAPOVJEDNIKA GARDIJSKE MEHANIZIRANE BRI-GADE GENERALA TIHOMIRA KUN-DIDA PRVI JE PUT ORGANIZIRA-NO NATJECANJE ZA NAJBOLJU POSADU BOV-a PATRIA. SEDAM RADNIH TOČAKA U VOJARNI "PU-KOVNIK PREDRAG MATANOVIĆ" U PETRINJI NAJBRŽE JE PROŠLA POSADA IZ 2. SATNIJE 1. MEHA-NIZIRANE BOJNE TIGROVI

U sklopu proslave obilježavanja 12. obljetnice ustrojavanja Gardijske mehanizirane brigade u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji 27. ožujka 2019. organizirano je natjecanje za najbolju posadu BOV-a Patrije. Ovo je prvi put da se na razini Brigade birala najbolja posada tog oklopнog vozila, a od ukupno devet natjecateljskih posada iz triju bojni, 1. mehanizirane bojne Tigrovi, 2. mehanizirane bojne Gromovi i 3. mehanizirane bojne Pauci, pobjedu je odnio tročlani tim iz 2. satnije 1. mehanizirane bojne Tigrovi koji je u najkraćem vremenu svladao sedam zadanih radnih točaka. Drugo je mjesto pripalo posadi iz 3. satnije 1. mehanizirane bojne Tigrovi, dok je treće mjesto osvojila posada iz 1. satnije 2. mehanizirane bojne Gromovi.

"Natjecanje je organizirano na inicijativu zapovjednika Gardijske mehanizirane brigade generala Tihomira Kundida, a sve kako bi se potaknuo sportski

natjecateljski duh u Oružanim snagama. Zamisao je bila da se kroz sedam radnih točaka provjeri sposobnost i brzina izvođenja zadaća koje moraju biti izvedene pravilno i točno. Interes za natjecanje bio je velik, sve su posade na razini Brigade htjele sudjelovati, no to nije bilo moguće pa je prethodno unutar svake satnije unutar bojne proveden selektivni postupak. Svaka je bojna poslala po tri tima, iz svake satnije po jedan tim, i možemo slobodno reći da su na natjecanju sudjelovali najbolji od najboljih," objašnjava organizator natjecanja stožerni narednik Željko Lukačević, inače prvi dočasnik 2. mehanizirane bojne Gromovi.

Svaka posada sastoji se od tri člana – zapovjednika, vozača i operatera na DUOS-u, a prije samog natjecanja timovi su se uvježbavali i upoznavali s radnim točkama. Da svi natjecatelji radne točke prolaze prema svim zadanim pravilima, briñulo se

Martina BUTORAC, snimio Tomislav BRANDT

RADNE TOČKE

1. Provjera vozila prije uporabe - posada provjerava moguća curenja podvozja, unutrašnjost motornog prostora podizanjem rampe, provjera amortizera i tekućine. Na svakoj radnoj točki ocjenjivač provjerava ispravnost izvedbe aktivnosti. Ako se utvrdi nepravilnost, dobivaju se kaznene minute. Na ovoj radnoj točki moguće je dobiti dvije kaznene minute.
2. Uspostava veze BOV-a Patria – svaka posada treba uspostaviti vezu s nadzornim ocjenjivačem. Zadača zahtijeva postavljanje antena na Patriju, unošenje određenih parametara u radiouređaj i provjeru veze s nadzornim motriteljem. Provjerava se pravilnost, brzina, timski rad posade. Ako zapovjednik posade ne uspostavi vezu s nadzornim motriteljem, parametri su pogrešno uneseni i dobivaju se kazneni bodovi.
3. Postavljanje strojnica Browning na borbenu stanicu DUOS
4. Uporaba vitla za izvlačenje vozila – posada ima zadaču pomoću vitla izvući vozilo iz blata. Prvo se uspostavlja kontakt s vozilom, potom se izvlači vitlo, veže se za kamion, a nakon izvlačenja kamiona zadatak je posade osloboditi vitlo i namotati ga u početni položaj.
5. Uspješnost posade u cestovnom prometu – posada ima zadatak proći stazu sa sedam postavljenih čunjeva. Provjerava se vještina vozača, ali i zapovjednika vozila koji navodi Patriju u tom kretanju. Zadača je uspješno izvršena ako Patria prođe sve čunje ne dodirujući i ne rušeći niti jedan čunj. Kazna za svaki srušeni čunj je 30 sekundi.
6. Navoz Patrije na željeznički vagon – zadača je posade navođenje Patrije na vagon i skidanje s vagona. Zadača je uspješno izvršena ako posada, poštujući sve mjere sigurnosti, navede Patriju na vagon na pravilan način.
7. Uporaba ruda za vuču vozila – zadača je posade postaviti rudo, izvući vozilo koje je ostalo u kvaru, povući vozilo deset metara i potom rudo vratiti u početno stanje.

BOV-A PATRIA

Na natjecanju za najbolju posadu BOV-a Patria sudjelovalo je devet natjecateljskih posada iz triju bojni, 1. mehanizirane bojne Tigrovi, 2. mehanizirane bojne Gromovi i 3. mehanizirane bojne Pauci

UDARNA POSTROJBA I OKO

Na Trgu dr. Franje Tuđmana u Sinju održana je 1. travnja središnja svečanost povodom obilježavanja 12. obljetnice ustrojavanja Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske.

Naime, ovo je prvi put da se obljetnica Gardijske mehanizirane brigade održava u Sinju pa su tako, uz pripadnike Hrvatske vojske, svečanost uveličali sinjski alkari i sinjske mažoretkinje.

Svečanosti su, uz brojne okupljene građane, nazočili izaslanik predsjednika Vlade RH potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević sa suradnicima, zamjenik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-pukovnik Drago Matanović, zapovjednik

Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Siniša Jurković, zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadni general Tihomir Kundid, saborski zastupnici, vojni izaslanici iz zemalja članica NATO-a, župan Splitsko-dalmatinske županije Blaženko Boban, gradonačelnica Grada Sinja Kristina Križanac, predstavnici braniteljskih udruga na čelu s predsjednikom Udruge veterana 4. gardijske brigade Hrvjem Pupićem Vurlijem te ostali gosti i uzvanici. Ministar Krstičević izrazio je zadovoljstvo što se proslava Gardijske mehanizirane brigade održava upravo u viteškom Sinju te naglasio kako je čast i ponos biti pripadnik gardijske brigade – i u ratu i u miru.

“Današnjom proslavom Brigade ovdje na Trgu

u Sinju napravili smo zaokret – Hrvatsku vojsku otvorili smo prema javnosti, izišli smo iz vojarni među naš narod kako bismo dodatno osnažili vezu između naroda i vojske stvorenu u Domovinskom ratu,” rekao je ministar Krstičević. Podsjetio je kako je Hrvatska vojska prije dvije godine vraćena u Sinj, u vojarnu “126. brigade Hrvatske vojske” čime je otvoreno novih 280 radnih mjeseta.

“Hrvatski vojnik treba biti u gradovima, sa svojim narodom i svojom obitelji,” poručio je ministar, dodavši pritom kako bez potpore obitelji nema snažnog hrvatskog vojnika.

Ministar Krstičević najavio je također kako će upravo u Sinju biti razmještena satnija s modernim besposadnim zrakoplovnim sustavima.

Jelena JAKŠIĆ, snimio Josip KOPI

12. OBLJETNICA GMBR-A

"Ponosno i dostojanstveno promičemo hrvatsku vojnu tradiciju te čuvamo uspomenu na briljantne uspjehe iz Domovinskog rata," rekao je zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade general Tihomir Kundid, dodavši kako je ona ponosan čuvan imena i tradicije četiriju legendarnih brigada – Tigrova, Gromova, Pauka i Vukova

"Danas obilježavamo i desetu obljetnicu članstva u najmoćnijem vojnemu savezu u povijesti čovječanstva. Očekujem i od svih vas da profesionalnim pristupom i radom na sebi nastavite pridonositi jačanju pobjedičke Hrvatske vojske," zaključio je ministar. Zahvalivši pripadnicima Gardijske mehanizirane brigade na vrhunskoj uvježbanosti, profesionalnosti i spremnosti za izvršenje svih zadatača koje se pred njih stave, general Matanović poručio je kako od njih i dalje očekuje vrhunske rezultate i predanost vojničkom pozivu.

"Pobjedička Hrvatska vojska nastala je iz hrvatskog naroda. Ponosni smo zato što ovu obljetnicu obilježavamo upravo na ovom mjestu te tako potvrdjujemo nedjeljivost hrvatskog naroda. Sinj je uistinu zaslužio povratak vojske u grad," rekao je general Matanović te najavio daljnje ulaganje u podizanje kvalitete životnih i radnih uvjeta pripadnika Hrvatske vojske.

General Jurković zahvalio je pripadnicima Gardijske mehanizirane brigade na doprinosu u razvoju i modernizaciji Hrvatske vojske.

"Osjećamo velik ponos i gledajući vas, imam čvrsto uvjerenje da više nikad neće biti patnje i stradanja koja smo prošli u Domovinskom ratu. Danas ste vi udarna postrojba i okosnica Hrvatske vojske. U proteklih 12 godina iskazali ste se na brojnim vježbama, u operacijama i misijama te tako aktivno pridonosite očuvanju mira i sigurnosti," rekao je general Jurković i podsjetio na angažman pripadnika Gardijske mehanizirane brigade u pomoći civilnom stanovništvu. "Pokazali ste i dokazali kako je hrvatski vojnik uvijek uz svoj narod," zaključio je.

General Kundid rekao je kako je Gardijska mehanizirana brigada ponosan čuvan imena i tradicije četiriju legendarnih brigada – Tigrova, Gromova, Pauka i Vukova, te naglasio kako upravo zato obilježavanje takvih obljetnica ima velik

smisao i značenje. "Ponosno i dostojanstveno promičemo hrvatsku vojnu tradiciju te čuvamo uspomenu na briljantne uspjehe iz Domovinskog rata," rekao je. Gradonačelnica Kristina Križanac željela je pripadnicima Hrvatske vojske dobrodošlicu i podsjetila na žrtvu hrvatskih branitelja, zahvalivši im na doprinosu u stvaranju samostalne i suverene hrvatske države. "Grad Sinj je uz vas i preporučujem vas našoj zaštitnici Gospi Sinjskoj da vas čuva, veselim se vidjeti vas ovdje i iduće godine," poručila je. Pripadnicima Gardijske mehanizirane brigade tom su prigodom uručene poticajne mjere. Svečanost u Sinju nastupom su uveličale akrogrupa "Krila Oluje" i Počasno-zaštitna bojna vojno-akrobatskim ceremonijalnim programom, a pripadnici Gardijske mehanizirane brigade izveli su pokaznu vježbu s vozilima Patria.

U znak sjećanja na poginule hrvatske branitelje, izaslanstva MORH-a i Hrvatske vojske položila su vijence i zapalila

DSNICA HRVATSKE VOJSKE

"U našim životima potrebno je vjeru svakodnevno pretvarati u djela jer upravo je vjera temelj i početak svega," rekao je mons. Jure Bogdan na misnom slavlju služenom povodom obilježavanja obljetnice

svjeće kod spomen-obilježja hrvatskim braniteljima.

Misno slavlje služeno je u crkvi Čudotvorice Gospe Sinjske, a predvodio ga je vojni ordinarij mons. Jure Bogdan. "U našim životima potrebno je vjeru svakodnevno pretvarati u djela jer upravo je vjera temelj i početak svega. Bog nas stalno želi obnavljati, vjera je početak jedne takve obnove, a ljubav njezin osvijedočeni plod," poruka je biskupa Bogdana.

Uzvanici su obišli taktičko-tehnički zbor opreme i naoružanja Hrvatske vojske, koji su razgledali i brojni građani i posjetitelji Sinja. ■

DOMOVINSKA SIGURNOST

KIBERNETIČKI ŠTIT

KIBERNETIČKI ŠTIT 2019 SIMULACIJSKA JE VJEŽBA ZA UVJEŽBAVANJE RJEŠAVANJA
KIBERNETIČKIH INCIDENATA TE JAČANJE SIGURNOSNE SVIJESTI I SIGURNOSNE KULTURE TIJELA
SUSTAVA DOMOVINSKE SIGURNOSTI TE TIJELA OBVEZNIKA ZAKONA O KIBERNETIČKOJ
SIGURNOSTI OPERATORA KLJUČNIH USLUGA I DIGITALNIH DAVATELJA USLUGA

Druga vježba Koordinacije za sustav domovinske sigurnosti, pod nazivom Kibernetički štit 2019, provedena je 27. ožujka u Ministarstvu obrane Republike Hrvatske. Okupila je članove Koordinacije na čelu s potpredsjednikom Vlade i ministrom obrane Damirom Krstičevićem. Vježba je provedena u sklopu prve ovogodišnje sjednice Koordinacije za sustav domovinske sigurnosti, a uz članove Koordinacije sudjelovala su tijela i subjekti koji su obveznici Zakona i Uredbe o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga, a ulozi promatrača nazočili su i predstavnici drugih institucija.

Kibernetički štit 2019 nastavak je vježbe Kibernetički štit 2018, ali ipak drukčiji. Najveće promjene u odnosu na prošlogodišnju vježbu nastale su donošenjem Zakona o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga u srpnju prošle godine. Zakonom su prepoznati kriteriji za određivanje operatora ključnih usluga, incidenata koji imaju znatan učinak, obveza nadležnih

sektorskih tijela te su propisani postupci pri rješavanju incidenata koji imaju znatan učinak, kao i postupci izvješćivanja.

“Bilo bi iznimno loše da nas da se u godinu dana nije ništa promijenilo i da nisu postignuta nikakva poboljšanja u sustavu zaštite od kibernetičkih prijetnji. Najveće su promjene nastale donošenjem Zakona o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga u srpnju prošle godine,” naglasio je u uvodnom obraćanju ministar Krstičević. “Moramo biti svjesni kako se sigurnosna paradigma promjenila u svijetu, pa tako i u našem okružju. Zasigurno su jedna od najvećih prijetnji današnjice, uz terorizam, učestali kibernetički napadi na nacionalnu kritičnu infrastrukturu. Mi se kao društvo moramo stalno pripremati na cijeli spektar potencijalnih ugroza i opasnosti, pa tako i na kibernetičke napade. Moramo raditi na obuci korisnika informacijskih sustava, prilagođavati informacijsko-komunikacijsku arhitekturu, primjenjivati napredne tehnike zaštite te neprekidno podizati svijest o

Pripremili Željko STIPANOVIĆ, Bruno BEŠKER, snimio Mladen ČOBANOVIĆ

Kibernetički štit 2019 nastavak je vježbe Kibernetički štit 2018, ali ipak drukčiji. Najveće promjene u odnosu na prošlogodišnju vježbu nastale su donošenjem Zakona o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga u srpnju prošle godine. Zakonom su prepoznati kriteriji za određivanje operatora ključnih usluga, incidenata koji imaju znatan učinak, obveza nadležnih sektorskih tijela te su propisani postupci pri rješavanju incidenata koji imaju znatan učinak, kao i postupci izvješćivanja.

sigurnosnoj kulturi i punoj primjeni Zakona o informacijskoj sigurnosti kao i Zakona o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga. U slučajevima kad se kibernetički napad i dogodi, moramo imati uređen sustav koji će sukladno propisanim procedurama postupanja umanjiti posljedice takvog štetnog događaja," zaključio je ministar.

Uvodne informacije o Zakonu dao je Rober Žunac, ravnatelj Zavoda za sigurnost informacijskih sustava (ZSIS). Naglasio je da se Zakonom uređuju postupci i mjeru za postizanje visoke zajedničke razine kibernetičke sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga, nadležnosti i ovlasti nadležnih sektorskih tijela, jedinstvene nacionalne kontaktne točke, tijela nadležnih za prevenciju i zaštitu od incidenata (CSIRT) i tehničkog tijela za ocjenu sukladnosti, nadzor nad operatorima ključnih usluga i davateljima digitalnih usluga. Cilj Zakona je osigurati provedbu mjera za postizanje visoke zajedničke razine kibernetičke sigurnosti u davanju usluga koje su od posebne važnosti za odvijanje ključnih

stolom (*Table Top Exercise*). Riječ je o vježbi kod koje sudionici, raspravljajući o pojedinim pitanjima, analiziraju i rješavaju zajedničke probleme.

Tijekom vježbe proigravale su se obveze i postupci prilikom pojave kibernetičkih incidenata koji su propisani Zakonom o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga. Kibernetička djelovanja usmjerena su prema operatorima ključnih usluga i davateljima digitalnih usluga u Republici Hrvatskoj. Na taj način napadač može prouzročiti najveću štetu uz najmanje ulaganje resursa, odnosno ostvariti najbolji omjer uloženih resursa i postignute štete.

Okosnicu scenarija vježbe činili su kibernetički incidenti sa znatnim učinkom koji se događaju kod operatora ključne usluge – Hrvatske kontrole zračne plovidbe (HKZP) te davatelja digitalne usluge – Sveučilišnog računskog centra (Srce). Scenariji incidenta podrazumijevali su napad na zračni promet te ispad usluge nacionalnog središta za razmjenu internetskog prometa za 80 posto njegovih članica, a u njima su aktivno sudjelovali HKZP i Srce, predstavnici nadležnih sektorskih tijela – Ministarstva mora, prometa i infrastrukture te Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva,

KIŠ'TIT' 2019

društvenih i gospodarskih aktivnosti, uključujući funkciranje digitalnog tržista. Nositelj vježbe bio je Samostalni sektor za informacijske i komunikacijske sisteme MORH-a, čiji je načelnik brigadir Bruno Bešker ujedno direktor vježbe. Realizator je Glavna planska skupina, u koju su bili uključeni predstavnici Ureda Predsjednice RH, Ureda predsjednika Vlade RH, Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, Sigurnosno-obavještajne agencije i Vojne sigurnosno-obavještajne agencije, Zavoda za sigurnost informacijskih sustava, Nacionalnog CERT-a, Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva te MORH-a i Hrvatske vojske.

Brigadir Bešker istaknuo je kako su, u odnosu na 2018., zahvaljujući novom Zakonu o kibernetičkoj sigurnosti ove godine uspostavljene značajne mjeru kibernetičke sigurnosti. Naime, prepoznati su operatori ključnih usluga, kriteriji za utvrđivanje incidenta koji ima znatan učinak, obveze nadležnih tijela, postupak rješavanja incidenta koji ima znatan učinak te, napisljeku, i postupak izvješćivanja. Objasnio je kako je glavni cilj vježbe podizanje svijesti o kibernetičkoj sigurnosti svih sudionika s posebnim naglaskom na operatore ključnih usluga, davatelja digitalnih usluga, nadležna sektorska tijela, jedinstvenu nacionalnu kontaktnu točku i tijela nadležna za prevenciju i zaštitu od incidenata, čiji su predstavnici i glavni sudionici vježbe.

Kibernetički štit 2019 simulacijska je vježba koja je imala oblik tzv. vježbe za

dvaju nadležnih CSIRT (Computer Security Incident Response Team) tijela – Zavoda za sigurnost informacijskih sustava i Nacionalnog CERT-a te jedinstvene nacionalne kontaktne točke – Ureda vijeća za nacionalnu sigurnost.

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva Bernard Gršić kao predstavnik nadležnih sektorskih tijela obveznika Zakona o kibernetičkoj sigurnosti operatora ključnih usluga i davatelja digitalnih usluga izjavio je da je jedna od ključnih stvari u idućem razdoblju za sve dijone Zakona (operatori ključnih usluga i davatelji digitalnih usluga, nadležna sektorska tijela te nadležni CSIRT-i), osigurati dosta ljudske resurse za kvalitetnu provedbu Zakona: odgovarajuću sistematizaciju radnih mjeseta, kvalitetnu popunu i edukaciju, kao i mjeru za zadržavanje ključnog IT kadra. Zavod za sigurnost informacijskih sustava proveo je tijekom pripreme za vježbu, u skladu sa specifičnim ciljem iz Godišnjeg plana rada Koordinacije za sustav domovinske sigurnosti "Razvitak sposobnosti kibernetičkog djelovanja u okviru sustava domovinske sigurnosti", simulaciju kibernetičkih napada. Ravnatelj ZSIS-a Rober Žunac predstavio je na kraju vježbe rezultate simulacije kibernetičkih napada. U kontekstu rastućih opasnosti od kibernetičkih napada i nužnosti unapređenja svih sastavnica sustava domovinske sigurnosti, ministar Krstičević istaknuo je važnost ustrojavanja Zapovjedništva za kibernetički prostor kao nove sposobnosti Hrvatske vojske. Zapovjedništvo će biti od strateškog interesa za Hrvatsku jer će njegovim ustrojavanjem, objasnio je ministar, Hrvatska ući u četvrtu dimenziju ratovanja – cyber prostor. ■

Oklopno vozilo s paketom aktivne zaštite TROPHY

RAFAEL NA IZLOŽBI

RAFAEL ĆE PRVI PUT U HRVATSKOJ PREDSTAVITI LEPEZU SVOJIH PROIZVODA ZA BUDUĆE HRVATSKE ZRAKOPLOVNE SUSTAVE, PZO SUSTAVE I PRECIZNE ELEKTROOPTIČKE RAKETNE SUSTAVE SPIKE™, KOJI ĆE USKORO BITI ISPORUČENI HRVATSKOJ KOPNENOJ VOJSCI, A PONUĐENI SU I ZA DRUGE GRANE ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE...

Rafael Advanced Defense Systems Ltd. sudjeluje na Jadranskoj vojnoj i zrakoplovnoj izložbi i konferenciji (*Adriatic Sea Defense and Aerospace – ASDA*), koja će se održati u Splitu od 10. do 12. travnja 2019.

Rafael je vodeća tvrtka izraelske obrambene industrije, koja razvija i proizvodi napredne suvremene tehnologije i borbene sustave. Njegova su rješenja svjetski poznata i koriste se u američkim oružanim snagama, oružanim snagama europskih zemalja te savezničkih zemalja unutar NATO-a, u zemljama istočne Azije itd. Svaka od tih vojski ima svoje potrebe, zahtjeve i izazove, a raspon Rafaelovih rješenja za njih uključuje sustave za zaštitu snaga i oklopnih sustava, PZO i zrak-zrak sustave, sustave za pomorsko ratovanje, sustave C4I za zapovijedanje, nadzor, komunikaciju, računala i obavještajno djelovanje (*Command, Control, Communications, Computers and Intelligence*), precizno taktičko streljivo, sustave za kibernetičku obranu i druge.

Prvi put na izložbi ASDA, Rafael će predstaviti lepezu svojih proizvoda za buduće hrvatske zrakoplovne sustave, PZO sustave i precizne elektrooptičke raketne sustave SPIKE™, koji se već koriste u 31 zemlji, uključujući i Hrvatsku.

Njima će se opremiti Hrvatska kopnena vojska, a ponuđeni su i za druge grane Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Nadalje, Rafael će izložiti sva svoja rješenja za pokretljivost, ubojitost i preživljavanje kopnenih

Sustav SPIKE za pješačke postrojbe

SPIKE NLOS ispaljen iz lansera na lakovom oklopnom vozilu

Oklopno vozilo M113 opremljeno daljinski upravljanom oružnom stanicom 30 mm SAMSON ispaljuje SPIKE

✓ ŽBI ASDA 2019

sustava u integriranom sustavu aktivne zaštite TROPHY™, koji se kombinira s 30 mm daljinski upravljanom oružnom stanicom SAMSON™ i lanserom SPIKE. Sjedinjene Države nedavno su kupile Rafaelov sustav aktivne zaštite TROPHY za flotu tenkova Abrams u kopnenoj vojsci i mornaričkom pješaštvu.

Rafael će predstaviti i svoje sposobnosti za električno ratovanje na moru, koje su dio njegova paketa rješenja namijenjenih ratnim mornaricama.

Rafael će dio sustava izložiti na štandu ROMAERO-a, s kojim je 2018. potpisao partnerски sporazum. Rafael i ROMAERO zajedno će izložiti daljinski upravljane oružne stanice, projektile SPIKE i PZO sustav SPYDER.

Rafael je poznat po razvoju **inovativnih** proizvoda, poput poznatog PZO sustava Iron Dome, sustava aktivne zaštite Trophy, daljinski upravljenih oružnih stanica iz obitelji SAMSON, naprednih preciznih elektrooptičkih taktičkih projektila iz obitelji SPIKE te mnogih drugih.

Rafaelovi sustavi koriste se u kopnenim i zračnim snagama te ratnim mornaricama širom svijeta, a u tome ih podupiru lokalne industrije, procesi transfera tehnologije te proizvodnja u suradnji s inozemnim partnerima. Rafael je sklopio partnerske sporazume s više od 100 vladinih, zrakoplovnih, svemirskih i obrambenih institucija u Izraelu i širom svijeta. Ti programi Rafaelu i partnerima omogućavaju iskoristiti vlastite sposobnosti i utjecaj.

Ispaljivanje projektila SPIKE NLOS iz helikoptera

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: United Aircraft Corporation

PRVI LET IL-112V

Novi taktički transportni avion Iljušin Il-112V prvi je put poletio 31. ožujka, objavila je ruska državna industrijska grupa United Aircraft Corporation. Dvomotorni turboelisni avion poletio je i sletio na pistu tvrtke VASO (Воронежское акционерное самолётостроительное общество) iz Voroneža. Prema sadašnjim informacijama, njegova korisna nosivost bit će oko pet tona, a Jane'sov komentator primjećuje da je to manje u odnosu na zapadne konkurente: Airbusov C295 (sedam tona) i Alenia Aermacchijev C-27J Spartan (11 tona). Teretni prostor bit će konfiguriran tako da će avion prevoziti: 35 putnika ili 18 osoba na nosilima ili 34 padobranca. Krstareća brzina bit će 550 km/h, a dolet oko 1200 km.

Razvoj aviona koji je prethodio prvom letu bio je prilično dug: Il-112V određen je još 2003. za zamjenu transportnih aviona An-26 iz sovjetske ere, a za rusko zrakoplovstvo trebalo je kupiti više od sto letjelica. Projekt je bio prekinut u svibnju 2010. zbog nedostatka finansijskih sredstava, no 2014. je nastavljen. Još 2015. bilo je navedeno da će ugovor o serijskoj proizvodnji biti potpisani 2017., ali to do danas nije učinjeno. Osim toga, u rujnu 2016. proširila se vijest da će Il-112V prvi put poletjeti u ljeto 2017., a to je realizirano, kako vidimo, gotovo dvije godine poslije.

D. VLAHOVIĆ

Foto: USAF

**MALEZIJSKI
ZA RATNO**

Portal malezijskog New Straits Timesa objavio je članak o nabavama kojima vlada te zemlje namjerava modernizirati ratno zrakoplovstvo. U fokusu je kupnja 36 lakih borbenih aviona (Light Combat Aircraft – LCA), koji bi za iznos od 1,46 – 1,7 milijardi dolara trebali zamijeniti aktualnu flotu BAE Hawka. Te su letjelice u operativnoj uporabi 25 godina, s glavnom zadaćom nadzora zračnog prostora iznad Južnokineskog mora i istočnog dijela malezijske države Sabaha na Borneu. Nabava LCA-a navedena je u planu koji Malezijci nazivaju Capability 55 (CAP55). Plan definira dugočrne zahtjeve, sposobnosti i razvojne

procese u ratnom zrakoplovstvu do 2055. godine. Kao glavni kandidati za avion spominju se korejski T-50 Golden Eagle, ruski Jak-130, talijanski M-346FA, britanski BAE Systemsov Hawk, indijski Tejas i pakistanski JF-17 Thunder. Ipak, rok procesa nabave još nije definiran, premda se navodi da će isporuka aviona početi dvije do tri godine nakon što odluka bude donesena. Nije isključena ni mogućnost još jedne modernizacije postojećih Hawkova kako bi im se produljio operativni vijek. Osim lakog borbenog aviona, CAP55 spominje i nabavu mornaričkog patrolnog zrakoplova, besposadnih letje-

DAMENOVİ MCMV-0

Za gradnju 12 novih plovila namijenjenih protuminskom djelovanju (MCMV) za ratne mornarice Belgije i Nizozemske odabran je konzorcij Belgium Naval & Robotics, koji čine francuske tvrtke Naval Group i ECA Robotics.

Projekt uz plovila uključuje i besposadne sustave koji će djelovati s njih, a desetogodišnji ugovor vrijedan je dvije milijarde eura. Novim programom bit će zamijenjeno šest belgijskih i jednako toliko nizozemskih plovila klase Tripartite (u Nizozemskoj klasa nosi ime Alkmaar), izgrađenih još osamdesetih godina. Projekt nabave vodi Belgija,

Ilustracija: Belgium Naval & Robotics

PLANOVI ZRAKOPLOVSTVO

lica, zemaljskih PZO sustava i radara te onog najzanimljivijeg – višenamjenskih borbenih aviona (*Multirole Combat Aircraft* – MRCA). Kako LCA ima prioritet, do te nabave neće doći još barem deset godina, kažu malezijski državni i vojni dužnosnici. Kraljevsko malezijsko ratno zrakoplovstvo (RMAF) trenutačno raspolaže rusko-američkom kombinacijom, 18 Suhoga Su-30MKM i osam F/A-18D Horneta. Ruski avioni u operativnoj su uporabi desetak godina i bit će sigurno još 10-15, dok američki imaju dulji staž od 20 godina, no nadograđeni su u skladu s današnjim zahtjevima. Program MRCA počeo se intenzivni-

je spominjati prije nekoliko godina, kad je postalo jasno da malezijski avioni MiG-29N više nisu isplativi za održavanje pa su prizemljeni. Kao najizgledniji kandidati spominjani su francuski Rafale i paneuropski Eurofighter Typhoon, no sad slijede novi dubinski procesi analize potrebnih sposobnosti. Malezijska vlada inistirat će da u nabavu višenamjenskog borbenog aviona bude uključena domaća industrija preko neizravnog offseta koji bi uključivao transfer tehnologije i gradnju postrojenja za održavanje, popravke i nadogradnju letjelica.

D. VLAHOVIĆ

ovi ZA BELGIJU I NIZOZEMSKU

a uključuje besposadna površinska i podvodna plovila, dronove te tegljene sonare i daljinski upravljana plovila (ROV), čija je zadaća identifikacija i neutralizacija mina. Duljina novih MCMV-ova bit će veća od 80 m, a osiguravat će smještaj za do 63 člana posade. Isporuka prvog plovila belgijskoj mornarici očekuje se krajem 2023., a od 2025. počet će naizmjenična isporuka prvo Nizozemskoj pa Belgiji. Zadnje plovilo bit će isporučeno 2030. godine. Ostali natjecatelji u programu bili su ni-

zozemski brodograditelj Damen Schelde Naval Shipbuilding; konzorcij Sea Naval Solutions koji čine STX France, Thales Belgium i Socarenam; te belgijski Engine Deck Repair (EDR).

Nizozemska i Belgija zajednički nabavljaju i nove višenamjenske fregate, a taj projekt vodi Nizozemska. U veljači ove godine Thales je najavio da je odabran za razvoj novog PZO sustava za spomenute fregate.

M. PTIĆ GRŽELJ

BRAZIL ODABRAO MEKO

Brazilska ratna mornarica odabrala je konzorcij Águas Azuis za realizaciju projekta nabave četiriju korveta klase Tamandaré. Konzorcij su osnovali njemačka tvrtka Thyssen-Krupp Marine Systems (TKMS), te brazilske tvrtke Embraer Defense & Security i Atech Negócios em Tecnologias S.A. Konzorcij je ponudio prijedlog temeljen na dizajnu luke fregate MEKO A-100, koji je razvio njemački brodograditelj Blohm+Voss. Brazilski su podizvođači unutar konzorcija Ares Aeroespacial i Defesa S.A., Fundação Ezute, Oceana Estaleiro S.A., Omnisys Engenharia Ltda, SKM Eletro Eletrônica Ltda i WEG Equipamentos Elétricos S.A.

Modularna konstrukcija MEKO dizajna olakšava integraciju i prijenos tehnologije, čime se smanjuju troškovi nabave, održavanja i modernizacije. Atech će u suradnji s Atlas Elektronikom, podružnicom ThyssenKruppa, osigurati brodski sustav upravljanja borbom (CMS).

Od 1982. godine 82 su korvete i fregate MEKO isporučene mornaricama 14 zemalja. Od tog broja 37 ih je izgrađeno izvan Njemačke. Sve su još uvijek u punom pogonu, a podrazumijeva se operativni vijek dulji od 40 godina.

Brazilska mornarica za projekt je primila devet komercijalnih prijedloga, koji su analizirani s tehničkog, pravnog, fiskalnog i proračunskog / finansijskog stajališta i nakon toga u užem su izboru ostala četiri. Uz ThyssenKrupp i partnera, ostali ponuđači koji su ušli u uži izbor bili su redom iz Europe: tim Damen (Nizozemska) / Saab (Švedska), Fincantieri (Italija) i Naval Group (Francuska).

Planirana vrijednost programa iznosi 1,6 milijardi dolara, primopredaja prvog plovila očekuje se 2024., a zadnjeg 2028. godine. Korvete klase Tamandaré imat će duljinu 102,7 m i istisninu do 3455 t. Što se tiče temeljnog naoružanja, siguran je MBDA-in sustav protuzračne obrane Sea Ceptor, koji je Brazil odabrao još 2014. godine. Plovila će služiti za niz zadaća, poput zaštite većih brodova, protupodmorničkog djelovanja i ophodnje brazilskim teritorijalnim vodama, a imat će i sposobnost sudjelovanja u međunarodnim operacijama.

M. PTIĆ GRŽELJ

Ilustracija: Navantia

ODOBRENE ŠPANJOLSKE FREGATE

Vlada Španjolske objavila je 29. ožujka da je odobrila konstrukciju pet fregata tipa F-110 za španjolsku mornaricu. Brodove će izgraditi domaća tvrtka Navantia u poslu vrijednom oko 4,3 milijarde eura. Uz gradnju, ugovor uključuje logističku potporu te obuku za mornare i ostale pri-

padnike Ministarstva obrane i OS-a. Prvi obrok otplate bit će isplaćen brodograditelju tijekom 2019., a zadnji 2023. Prvi brod bit će isporučen 2026., a peti 2031. godine. Brodovi će biti dugi 145 m, široki 18 m i imat će istisninu od 5900 t. Posada će brojiti 145 mornara,

dočasnika i časnika. Nove fregate zamijenit će aktualnih šest klase Santa María (FFG ili F-80), koje su od 1986. do 1994. ulazile u operativnu uporabu. Osim njih, španjolska mornarica ima i pet novijih fregata klase Álvaro de Bazán (F-100; operativne 2002. – 2012.). Vlada je uz spo-

menuti ugovor istodobno odobrila 2,1 milijardu eura za razvoj i proizvodnju oklopog vozila na kočima Dragon 8 x 8 za kopnenu vojsku, kao i 906 milijuna eura za modernizaciju i nadogradnju flote višenamjenskih borbenih aviona Eurofighter Typhoon.

D. VLAHOVIĆ

NIGERIJA KUPILA MARAUDERE

Južnoafrička tvrtka Paramount Group objavila je krajem ožujka da je u Nigeriju izvezla vozila za protuminsku zaštitu (Mine-Resistant Ambush Protected – MRAP) Marauder.

Vijest je potvrdila raniju iz istog mjeseca da se vozila nabavljaju za kopnenu pukovniju nigerijskog zrakoplovstva.

Portal defenceWeb spominje u tekstu o akviziciji da pustinjska kamuflaža vozila sugerira da će biti razmještena u sjeveroistočni dio Nigerije, u regiju Chad Basin u kojoj se nigerijska vojska bori protiv militantne skupine Boko Haram.

Marauder MRAP mase je 15 tona, postiže najveću brzinu od 120 km/h na ravnom terenu i

Foto: Paramount Group

može izdržati bočnu eksploziju do 50 kilograma eksploziva, što će

nigerijskim postrojbama pružati bolju zaštitu od improviziranih eksplozivnih naprava koje koristi Boko Haram. Kako su Marauderi za Nigeriju opremljeni kupolom Snake Head jordanske proizvodnje naoružanom strojnicom 7,62 mm, Paramount navodi da se mogu koristiti i kao borbena vozila. Paramount nije naveo koliko je vozila isporučeno, a defenceWeb još prije je izvijestio da je stigla prva serija, s mogućnošću naknadnih narudžbi.

Nigerijska obrambena industrija mala je, ali tvrtka Proforce razvila je autohton MRAP nazvan Ara, koji ulazi u operativnu uporabu nigerijske vojske. Partnerstvo s afirmiranim tvrtkom kao što je južnoafrički Paramount moglo bi biti poticaj za nigerijsku industriju.

D. RAVLIĆ

10.-12.4.2019. SPLIT

VISIT US ON STAND 1021
POSJETITE NAS NA
ŠTANDU 1021

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

**JAVNI NATJEČAJ
ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU**

U akademskoj godini 2019./2020. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnih prediplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- prediplomski sveučilišni **studij Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata/kinja**
- prediplomski sveučilišni **studij Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2019.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku električnički Središnjem prijavnim uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1997. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznenu djelu navedenu u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2019.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Pismene prijave trebaju sadržavati:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku električnički prijave Središnjem prijavnom uredu za upis

na sveučilišni studij u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 13/14, 134/15 i 138/15).

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2019.

U slučaju nepotpunjenosti slobodnih mesta na pojedinom studijskom programu nakon završenih upisa u srpanjskom razredbenom roku, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski razredbeni rok. Broj slobodnih mesta za rujanski razredbeni rok bit će objavljen na internetskim stranicama: www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja krajem kolovoza 2019. bit će pozvani na pripremni kamp.

Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog prediplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije o vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814 te u područnim odjelima za poslove obrane i područnim odsjecima za poslove obrane.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

**JAVNI NATJEČAJ
ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU**

U akademskoj godini 2019./2020. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 25 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu integriranog prediplomskog i diplomskog sveučilišnog studija na:

SVEUČILIŠTU U SPLITU

- integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Vojno pomorstvo – do 25 kandidata/kinja.

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2019.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1997. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. ali neji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2019.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Pismene prijave trebaju sadržavati:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu za upis

na sveučilišni studij u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15).

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upisu prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2019.

U slučaju nepotpunjenosti slobodnih mjesta na studiju Vojno pomorstvo nakon završenih upisa u srpanjskom razredbenom roku, otvorena je mogućnost prijave kandidata za rujanski razredbeni rok. Broj slobodnih mjesta za rujanski razredbeni rok bit će objavljen na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upis na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Splitu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja, krajem kolovoza 2019. bit će pozvani na pripremni kamp.

Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, stranici Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" <http://hvuu.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel.: 021/354-927, 01/3784-812 i 01/3784-814.

MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO

Boeing je 20. ožujka objavio da je dobio ugovor za isporuku 78 potpuno novih aviona F/A-18E/F Super Hornet Block III američkoj ratnoj mornarici. Ta vijest znači da će prokušane, ali modernizirane letjelice i u nadolazećim desetljećima biti stalno društvo avionima F-35C Lightning II na palubama američkih nosača zrakoplova

STRŠLJEN NE BJEŽI OD MUNJE

Američka ratna mornarica ove će godine dobiti prvi predserijski primjerak novog Super Horneta F/A-18E/F Block III kako bi ga mogla testirati. Logično je pitanje zašto US Navy ima potrebu razvijati nove inačice stršljena kad u završnoj fazi razvoja ima palubni višenamjenski borbeni avion F-35C Lightning II. Upravo se u tome skriva odgovor: iako je na kraju veljače proglašena njegova inicijalna operativna sposobnost, F-35C je u završnoj fazi razvoja i proći će još jako puno godina dok Lockheed Martin uspije isporučiti dostatan broj primjeraka da se popune sve eskadrile. U travnju 2018. ame-

Super Hornet Block III na Boeingovoj ilustraciji. Nedavno dogovorene i najavljene narudžbe pokazuju da nema bojazni za daljnju proizvodnju F/A-18

rička ratna mornarica objavila je da više neće u borbenim misijama rabiti F/A-18C. Zbog toga će na palubama nosača biti samo F/A-18E/F, barem dok se u većoj mjeri ne pojave F-35C. Prvo operativno ukrcavanje F-35C planirano je 2021. na nosač USS "Carl Vinson", a upravo na njemu djeluje Udarna lovačka eskadrila 147 čiji su F-35C proglašeni operativnim. No, do prve plovidbe na zadaću treba proći još vremena.

RAZVOJ STRŠLJENA

Zbog kašnjenja u razvoju Lightninga i uvođenja u operativnu uporabu, Su-

per Horneti će biti osnova američkog palubnog zrakoplovstva barem do polovine idućeg desetljeća. To nipošto ne treba čuditi jer i u povijesti Horneta ima propalih projekata, kašnjenja i otuzakivanja. F/A-18 Hornet nastao je na osnovama lakog borbenog aviona YF-17 Cobra koji je na natječaju izgubio od YF-16, kasnijem F-16. Za dvomotorni višenamjenski borbeni avion zainteresirana je i mornarica kojoj je hitno trebala zamjena za čitav niz aviona, uglavnom jurišnika (A-4, A-6, A-7, F-4). Ideja da se jednim višenamjenskim avionom zamijene i lovački Phantom i jurišnici bila je vrlo

Mario GALIĆ

Ilustracija: Boeing

primamljiva, jedino što konstrukcija YF-17 nikako ne bi izdržala napore djelovanja s nosača zrakoplova. Cobra je mogla poslužiti tek kao koncept, no projektanti u Douglasu morali su osmislit potpuno nov avion. Na kraju, kad su napravili sve potrebne izmjene i zadovoljili sve prohtjeve admirala, od YF-17 doslovno nije ostalo ništa. Stvoren je potpuno novi avion F/A-18A/B Hornet koji je postao operativan 1983. Na tim je osnovama 1987. nastala naprednija izvedenica F/A-18C/D. Izmjene su isključivo bile u avioniči, prije svega u radaru AN/APG-73. Trebala je to biti posljednja inačica

jer je 1983. mornarica pokrenula program Advanced Tactical Aircraft (ATA), koji je trebao rezultirati najnaprednijim jurišnikom sa *stealth* odlikama. U siječnju 1988. za pobjednika je odabran prijedlog A-12 Avenger II tvrtki McDonnell Douglas i General Dynamics. Američka ratna mornarica planirala je kupiti 620, a marinski korpus 238 Avengera. Početkom 1990. godine dvije tvrtke objavile su da će zbog problema s razvojem, prije svega RAM (Radar Absorbent Materials) materijala koji upijaju radarsko zračenje, doći do odgode i povećanja troškova. Zbog toga, ali i propasti SSSR-a koja je

zaustavila tadašnju utrku u naoružanju, program je otkazan u siječnju 1991.

OPET SPASILAC

Otkazivanjem A-12 Avengera II američka ratna mornarica našla se u situaciji da je na nosačima imala samo dva borbenaa aviona – F-14 Tomcat i F/A-18 Hornet. S obzirom na to da je Tomcat bio odličan lovački avion, a Hornet sasvim pristojan jurišnik to je bila sasvim prihvatljiva kombinacija. Situacija se dramatično pogoršala kad je Pentagon 1989. odbio kupnju dodatnih F-14D te najavio povlačenje Tomcata iz operativne uporabe. Američka je mornarica u vrlo kratkom vremenu morala naći avion koji će istodobno zamijeniti i Tomcate i prve F/A-18A/B (početak isporuke serijskih Horneta bio je 1980. godine). Kako nije bilo dovoljno vremena da se raspisne natječaj za potpuno novi avion,

MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO

kompromisno je odlučeno da se na osnovi Horneta napravi Super Hornet. Prvi je F/A-18E prvi put poletio u studenom 1995., a u operativnu je uporabu uveden 1999. Trebala je to biti tek kratkoročna mjera, svojevrsna zakrpa do dolaska F-35C, čiji je razvoj započeo 1992. godine. No, razvoj Lightning II se oduljio...

Danas se Super Hornet opet našao u poziciji spašavati stvar. Ovog puta to je F/A-18E/F Block III. Nakon što je već potvrđena nadogradnja starijih Super Horneta na taj standard, nova je vijest stigla nedavno, 20. ožujka, kad je Boeing objavio da je dobio ugovor za isporuku 78 potpuno novih aviona Block III (61 jednosjeda i 17 dvosjeda). Posao je vrijedan oko četiri milijarde dolara. Kako je objavio portal The National Interest, trenutačni je mornarički plan imati 400 Super Horneta Block III, što novih iz tvornice, što nadograđenih aviona Block II, te 260 F-35C.

STARO TIJELO

Vrlo slično kao i kod F/A-18C/D, kod Blocka III u staro tijelo ugrađena je najnaprednija avionika. Na taj će način novi Super Hornet postati još ubojitiji. Kao osnova za razvoj uzet je program Advanced Super Hornet (ASH) koji je Boeing pokrenuo 2013. kako bi odzrao proizvodnju. I dok se ASH najviše bavio mogućnostima smanjenja radarskog odraza i povećanja borbenih sposobnosti, Block III inačica imat će znatno bolje mogućnosti umreženog prijenosa i obrade podataka u odnosu na Block II.

Poboljšanja u Block III inačici donose povećanje doleta i mogućnost nošenja novih tipova oružja. Bitno viša razina prikaza taktičke pozicije pilotu ostvarena je novim digitalnim prijenosnicima podataka (datalink) sposobnim umrežiti se s nekoliko korisnika. To je bilo potrebno kako bi Block III mogao djelovati zajedno s F-35C i besposadnom letjelicom MQ-25 Stingray.

Povećanje borbenog poljumjera djelovanja ostvareno je ugradnjom konformalnih spremnika za gorivo zapremnine 2268,5 kg, koji će se nositi s gornje strane trupa. Spremničke je projektirala i konstruirala tvrtka Northrop Grumman. Ti će se dodatni spremnici za gorivo moći rabiti i na ranijim inačicama Super Horneta te na EA-18G Growlerima. Uporabom

Foto: US Navy

Za nekoliko godina ovaj će prizor biti uobičajen: F-35C (desno) i F/A-18E zajedno na palubi nosača USS 'Abraham Lincoln'

konformalnih spremnika oslobodit će se potkrilni nosači na kojima su se do sada nosili dopunski spremnici za gorivo. Kako stvaraju znatno manji zračni otpor od spremnika na nosačima pod krilima s istom masom goriva povećat će se dolet i/ili nosivost. Boeing tvrdi da će uporabom novih spremnika borbeni poljumjer djelovanja biti povećan za 100 do 120 nautičkih milja (185 do 222 kilometra), te znatno produžiti vrijeme patroliranja iznad zone djelovanja.

Super Hornet Block III imat će manji radarski odraz u odnosu na Block II. Naravno, neće postati radarski nevidljiv na razini koju ima F-35 Lightning, no svako smanjenje radarskog odraza je dobrodošlo.

Piloti će pred sobom imati Block III Advanced Cockpit System (ACS) čiji je glavni dio prikaznik u boji veličine 10 x 19 inča (254 x 482,6 mm). Osnovna je namjena novog prikaznika pokazivanje taktičke situacije, no moći će se rabiti i za prikaz drugih podataka. Pilotima će rad biti dodatno olakšan jer novi prikaznik ima zaslonski reagirajući na dodir. Iz Boeingu ACS uspoređuju s iPadom koji će pilotima omogućiti da znatno jednostavnije i brže dođu do potrebnih podataka, odaberu naoružanje, mod rada radara, podese radiofrekvenciju i još mnogo toga.

PODACI U REALNOM VREMENU

Najveća razlika između Blocka III i Blocka II znatno je povećanje mogućnosti djelovanja u informatički integriranom bojištu u kojem se svi potrebni podaci obrađuju i prenose u realnom vremenu. Zbog toga je ugrađen Distributed Tactical Picture – Network (DTP-N) sustav. On ima otvorenu arhitekturu kako bi se i hardverski i softverski što lakše nadograđivao. Opremljen je računalnim procesorima s višeslojnom zaštitom. Mogućnosti prijenosa i obrade podataka DTP-N sustava 17 su puta veće nego što su kod borbenih računala ugrađenih u sadašnje Super Hornete. DTP-N će omogućiti združeno djelovanje s F-35C. Za prijenos velike količine podata-

Zbog kašnjenja u razvoju i uvodenju u operativnu uporabu F-35C US Navy mora naručivati nove Super Hornete

Foto: US Navy

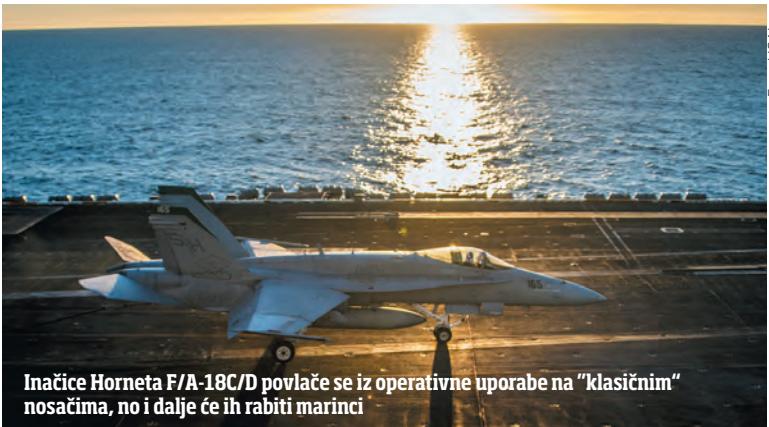

ka u realnom vremenu ugrađen je Tactical Targeting Network Technology (TTNT) sustav. On je preuzet s EA-18G Growlera, još jedne izvedenice Super Horneta kojom je popunjena rupa, ovog puta kad se tražio avion za električna djelovanja. TTNT je ugrađen i na leteće radare E-2D Advanced Hawkeye. Bez TTNT-a bi bilo nemoguće ugraditi satelitski komunikacijski sustav koji je postao sastavni dio Blocka III. On će omogućiti prijenos podataka u oba smjera u realnom vremenu bez obzira na udaljenost od matičnog nosača zrakoplova ili baze na kopnu, pa čak i izravno u zapovjedništva u SAD-u. S obzirom na pojavu sve većeg broja protubrodskih vođenih projektila koji lete velikim brzinama na velike udaljenosti, pa čak i balističkih protubrodskih projektila, nosači će morati djelovati sve dalje od obala i ciljeva koje napadaju. Zbog toga je ugradnja satelitske komunikacije potrebna. Budući scenariji djelovanja američkih nosača predviđaju istodobnu uporabu F-35C, F/A-18E/F i besposadnih leteljih cisterni MQ-25 Stingray. Pritom

će MQ-25 dopunjavati gorivom u letu F-35C i F/A-18E/F tijekom odlaska i povratka iz borbenih operacija pa će se one moći obavljati i na udaljenostima većim od 1000 kilometara.

VIŠE NAORUŽANJA

Super Hornet Block III zadržat će AESA radar AN/APG-79 koji se ugrađuje i u Block II. Kao dopunu dobit će pasivni Infrared Search and Track (IRST) senzor. S obzirom na to da se u nosu svih Horneta nalazi top sustava Gatling sa šest cijevi M61A2 Vulcan sa spremnikom streljiva od 412 granata, ondje nije bilo mesta za njegovu ugradnju. Stoga su se projektanti odlučili na vrlo neobično rješenje da se glava infracrvenog senzora ugrade u nos dodatnog spremnika za gorivo koji se nosi na središnjem nosaču pod trupom. Sustav bi trebao znatno povećati mogućnost otkrivanja aviona sa smanjenim radarskim odrazom, ali i ciljeva na zemlji i moru. Najveći je nedostatak te pozicije jako ograničena mogućnost otkrivanja ciljeva koji lete iznad Super Horneta Block III.

Inačice Horneta F/A-18C/D povlače se iz operativne uporabe na "klasičnim" nosačima, no i dalje će ih rabiti marinci

Ilustracija: Rockwell Collins

Foto: Boeing

Boeingov probni pilot aviona F/A-18 Steve "Bull" Schmidt na simulatoru letenja sa sustavom Advanced Cockpit System koji će imati Block III

Osim što se Super Hornet mora prilagoditi djelovanju s F-35C, MQ-25 Stingrayom i E-2D Advanced Hawkeyem, mora se opremiti tako da može parirati potencijalnim protivnicima iz skupine višenamjenskih borbenih aviona pete generacije kao što su kineski J-20 ili ruski Su-57. Iako nije nevidljiv za radare, Super Hornet ima i nekoliko prednosti u odnosu na F-35. To su prije svega niža nabavna cijena i niži troškovi održavanja. Kako će uporaba komformalnih spremnika za gorivo učiniti nepotrebnim nošenje dopunskih spremnika pod krilima, oslobodit će se dva nosača s najvećom nosivošću. To pruža mnoge mogućnosti, od nošenja dodatnih projektila zrak-zrak do nošenja dvaju krstarećih projektila AGM-158 Joint Air-to-Surface Standoff Missile-Extended Range (JASSM-ER) dometa oko 1000 km. Trenutačno Super Horneti ne mogu nositi JASSM-ER, no taj će se nedostatak otkloniti s Block III inačicom. Super Hornet može ponijeti do 8000 kg naoružanja dok F-35C

Da bi F-35C mogao ponijeti svih osam tona naoružanja, veći dio mora nositi na nosačima pod krilima čime gubi svoje stealth odlike

Foto: US Navy

MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO

Ilustracija: Boeing

može ponijeti 8160 kg. No da bi F-35C ponio svu tu masu naoružanja, mora ih, uz dva spremnika za naoružanje u trupu, nositi na šest nosača pod krilima pri čemu gubi stealth odlike.

NOVE NARUDŽBE

Do kraja 2018. Boeing je isporučio i imao u knjizi narudžbi 573 F/A-18E/F za američku ratnu mornaricu. Tome treba pridodati još 161 avion za elektroničko djelovanje EA-18G Growler (kao osnova uzet je F/A-18F) te 24 F/A-18F i 12 EA-18G za australsko ratno zrakoplovstvo. Što se tiče aktualnih narudžbi, uz onu američku koju je nedavno objavio Boeing, zna se da je u lipnju 2018. odobrena prodaja 28 Super Horneta Kuvajtu, pa zapravo još ni prošle godine nije bilo bojazni da će doći do prekida u proizvodnji. Kuvajt je naručio 22 F/A-18E i šest F/A-18F, prve će Super Hornets dobiti tijekom 2020. i bit će uvelike opremljeni avionikom namijenjenoj ugradnji u Block III.

U proračunskoj godini 2018. američka ratna mornarica naručila je 18 Super Horneta. Uz to u lipnju 2018. Naval Air Systems Command odobrila je 862,2 milijuna dolara za modernizaciju 15 F/A-18E i triju F/A-18F. Zbog početka otpisa F/A-18C/D aviona broj Hornets u operativnoj uporabi neće se povećavati već će novi avioni poslužiti za popunu već postojećih eskadrila. Otpis mornaričkih F/A-18C ne znači da će oni u potpunosti nestati s paluba nosača jer će na njima još neko vrijeme ostati Hornets mornaričkog pješaštva. Svi Super Hornets koji će se naručiti od fiskalne godine 2019. nadalje bit će Block III. Američka ratna

Super Horneti Block III bit će prepoznatljivi po konformalnim spremnicima za gorivo na gornjoj strani trupa

mornarica nada se da će brzom isporukom Super Horneta Block III donekle zakrpati rupu od 150 višenamjenskih borbenih aviona nastalu zastojem u razvoju i kašnjenjem u uvođenju u operativnu uporabu F-35C.

NOVI KUPCI

Razvoj novih inačica Super Horneta i održavanje proizvodnje presudni su za mogućnost prodaje stranim kupcima. Odluka američke ratne mornarice da kupi Block III zasigurno će pomoći Boeingu u uvjeravanju potencijalnih stranih kupaca da je njihov proizvod još uvijek konkurentan. Dio tih kupaca već rabi Hornets, a dio bi ih kupio prvi put. Boeing se nada da će Block III biti odlučujući da im poveća izglede u tržišnom sukobu sa Saab Gripenom te Lockheed Martinovim F-16 Viperom i F-35A/B Lightningom II. Ako bi se samo dio potencijalnih kupaca odlučio za Super Hornete, uz planirane narudžbe američke ratne mornarice, mjesečna bi proizvodnja bila dva aviona mjesечно sve do 2025. godine. Ta

bi se brojka mogla značajno povećati ako bi se za Super Hornet odlučila India čije ministarstvo obrane traži novi višenamjenski borbeni avion za ratnu mornaricu. U siječnju 2017. indijsko ministarstvo obrane objavilo je međunarodni zahtjev za ponude unutar natječaja Multi-Role Carrier Borne Fighters (MRCBF) za novi višenamjenski palubni borbeni avion namijenjen nosačima zrakoplova. S obzirom na to da je indijska ratna mornarica nezadovoljna ruskim avionima MiG-29K glavni su konkurenti francuski Dassault Rafale Marine i Super Hornet. Riječ je o velikom poslu jer indijska ratna mornarica traži 57 aviona.

ODLUKA NA REFERENDUMU

Drugi potencijalni kupci su Finska (već ima Hornets), Švicarska (ima Hornets), Kanada (ima Hornets) i Poljska. Poljsko ratno zrakoplovstvo traži zamjenu za MiG-29 i Su-22. Kako se planira zamjena po sustavu *avion za avion*, a trenutačno poljsko zrakoplovstvo ima 30 aviona MiG-29 i 32 Su-22, to bi

mogao biti posao veći i od indijskog. Boeing će ponuditi F-15X Super Eagle i F/A-18E/F Block III iako nema velike šanse. Poljsko ratno zrakoplovstvo već ima 48 F-16 Block 52 pa bi bilo logično kupiti i F-16 Block 70/72. Međutim, poljsko ministarstvo obrane podržava želju tamošnjih generala da se kupi avion pete generacije, a to znači F-35. Finsko ministarstvo obrane u travnju je 2018. objavilo poziv za ponude za 64 višenamjenska borbena aviona kao zamjenu za 55 F/A-18C/D. Finska je vlada za nabavu novih aviona spremljala potrošiti od sedam do deset milijardi eura što je dostatno za nabavu F-35A, no lako je moguće da će se odlučiti za ponovnu nabavu F/A-18. Švicarski su glasači 2014. na referendumu s većinom od 53,42 % odbacili kupnju Saabova Gripena NG iako je švicarsko ministarstvo obrane u studenom 2011. objavilo da će njime zamijeniti zastarjele F-5 Tigere II. Zbog toga su u srpnju 2018. raspisali

natječaj za odabir zamjene za Tigere, ali i dio F/A-18C/D. Unutar programa Air 2030, teškog osam milijardi švicarskih franaka, namjeravaju i kupiti novi protuzračni raketni sustav. No moguće je da od kupnje neće biti ništa jer će švicarski birači imati priliku (i) o toj skupoj nabavi odlučiti na referendumu koji će se održati najkasnije 2020. godine.

Kanada je bila među nekoliko zemalja koje su od samog početka sufincirale razvoj F-35. U međuvremenu su se predomislili i odustali od kupnje. Kako su kanadski CF-18 na kraju resursa, u listopadu 2018. objavljen je javni natječaj za odabir zamjene. Iako bi bilo po svim kriterijima isplativo kupiti Super Hornete sadašnja kanadska vlada sklonija je odabiru europskog aviona, a nedostatak aviona privremeno će popuniti rabljenim Hornetima koje kupuju od Australije.

Do nedavno Boeing je kao potencijalnog kupca navodio i Bugarsku, no

bugarsko je ministarstvo obrane odabralo F-16V Block 70 u projektu vrijednom oko miliardu eura za osam aviona.

DOKAZAN U BORBI

S obzirom na to da je F-14 Tomcat potpuno povučen iz operativne uporabe sredinom 2006. Horneti i Super Horneti nositelji su borbenih djelovanja američkog palubnog zrakoplovstva od 2002. i operacije Southern Watch iznad Iraka. Otad su nakupili milijune sati borbenih naleta u borbenim operacijama iznad Afganistana, Iraka, Sirije i drugdje. Kako se stare F/A-18C/D više ne isplati modernizirati, a zbog kašnjenja F-35C, američka ratna mornarica morala je osmisiliti Service Life Modification (SLM) program kako bi održala doстатан broj borbenih aviona u uporabi. SLM će povećati sate naleta s izvornih 6000 na 9000. Boeing je za potrebe SLM programa uz pogon u St. Louisu (Missouri) otvorio i pogon u San Antoniju (Texas). Za sada ne postoje planovi da kroz SLM program prođu startiji Block I Super Horneti koji nisu opremljeni AESA radarima AN/APG-73. No to bi se moglo promjeniti ako bude dodatnih kašnjenja s isporukom F-35C. Prvi Super Hornet ušao je u SLM program u svibnju 2018. Boeing tvrdi da će u punom kapacitetu pogoni u St. Louisu i San Antoniju godišnje obraditi 30 do 40 Super Horneta. Od 2024. na svakom nosaču zrakoplova trebala bi se nalaziti barem jedna eskadrila Super Horneta Block III, a od 2027. dvije eskadrile. ■

Foto: Canadian Forces Combat Camera, DND

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

JURAJ LENKOVIĆ - ČOVJEK PREOKRETA

ZAHVALJUJUĆI HRABRIM VOJSKOVOĐAMA I BORCIMA POPUT HRVATSKOG PLEMIĆA PODRIJETLOM IZ LIKE, POSTOJANJE HRVATSKOG KRALJEVSTVA NA KRAJU XVI. ST. POSTALO JE NEUPITNO PREMDA SU OSMANLIJE JOŠ DESETLJEĆIMA NADZIRALE VELIK DIO HRVATSKIH ZEMALJA I BILE OZBILJNA PRIJETNJA

Hrvatska plemićka obitelj Lenković bila je podrijetlom iz Like, odakle je krajem XV. ili početkom XVI. st. pred turskim osvajanjima prebjegla u Kranjsku. Prvi nadaleko poznat Lenković bio je Ivan, rođen u Otočcu kraj Novog Mesta u današnjoj Sloveniji, ne posredno nakon što je obitelj prebjegla. Imao je iznimne vojne vještine pa je brzo napredovao u hijerarhiji. Posebno se istaknuo tijekom neuspješne turske opsade Beča od 27. rujna do 14. listopada 1529., stoga je već iduće godine promaknut u zapovjednika kranjskih konjanika; 1537. zamjenik je zapovjednika Bihaćke kapetanije; 1539. postaje senjski kapetan i zapovjednik senjskih, a 1546. i žumberačkih uskoka. Ivan Lenković imao je važnu ulogu i u pokušajima obrane Sigeta 1556., a definirao je i izgled obrambene crte hrvatsko-slovenske granice. Podignuo je utvrđeni grad Podbreže, kao i tvrđavu Nehaj iznad Senja. Najveće formalno postignuće bio mu je naslov vrhovnog

Juraj Lenković na ilustraciji Zvonimira Grbašića. Bio je vojskovođa koji je branio hrvatske zemlje od Slavonije i Banovine preko Like do Senja i Dalmacije

kapetana Hrvatske i Slavonske krajine, koji je stekao 1556. Svih se godina neumorno borio protiv Turaka, suzbijajući pokušaje provale na hrvatski teritorij. Teško oboljevši, 1567. podnosi ostavku na sve dužnosti, a preminuo je 22. lipnja 1569. u rodnom mjestu. Samo godinu prije sklopljen je mir između Habsburgovaca i Turaka koji je potrajan četvrt stoljeća, ali uz česte upade i napade s objiju strana.

KARLOVAČKI KAPETAN

Ivanovim je stopama uspješno krenuo sin Juraj, također rođen u Otočcu, no nije poznato kad. Vjerojatno je sudjelovao u bitkama pod zapovijedanjem svojeg oca, a prema nekim izvorima 1578. prvi je put zabilježen kao senjski, tj. uskočki kapetan. Kao borac protiv Turaka intenzivno se spominje od 1590-ih. Vjekoslav Klaić jedan je od povjesničara koji navodi da je Lenković senjski kapetan postao poslije te da ga je 1592. postavio tadašnji habsburški

Ante JELAVIĆ, Ilustracije Zvonimir GRBAŠIĆ

vladar Rudolf II. (1552. – 1612.), smijenivši dotadašnjeg kapetana Furija Molzu. Naime, mirovni pregovori u trokutu Habsburgovaca, Mletaka i Turaka bili su ugroženi sultanovim optuživanjem ugarskih kapetana i senjskih uskoka za napade na Turke. Kralj je osim smijene kapetana imenovao i povjerenstvo koje je trebalo ispitati tužbene navode protiv uskoka te kazniti krvice. Na čelu tog povjerenstva bio je Juraj Lenković. Rudolf II. istodobno je bio rimsko-njemački car, hrvatsko-ugarski kralj i češki kralj. Za prijestolnicu je odabran Prag, a za obranu od stalne turske opasnosti odlučio je ustrojiti novi vojni sustav, što je prepustio stricu nadvojvodi Karlu II. Štajerskom (1540. – 1590.). Godine 1579. ute-mljena je utvrda Karlovac pa se za Hrvatsku krajinu sve više počelo koristiti ime Karlovački generalat. Preokret u ratovima s Turskom dolazi 22. lipnja 1593., kad kršćanska vojska trijumfira kod Siska. Lenković je istodobno poduzimao napade na Liku. Pobjednik kod Siska ban Toma Erdődy (1558. – 1624.) udario je u kolovozu na Petrinju, ali nije uspio.

BRZO "PROKOCKANA" POBJEDA

U vrijeme novog habsburško-turskog sukoba glavni vojni zapovjednik na području Hrvatske postaje kraljev brat nadvojvođa Maksimilijan III. Habsburški (1558. – 1618.). Kralj se pritom nadao da će se hrvatski ban Erdődy prije pokoravati habsburškom nadvojvodi nego *običnom* generalu, no na koncu je postignut kompromis o zajedničkom djelovanju bana i Maksimilijana. Postavljen je cilj: zauzimanje Siska i Petrinje s utvrdama Hrastovicom i Gorom. Uz nadvojvodu, ključne figure pohoda trebali su biti ban Toma Erdődy, zapovjednik Slavonske krajine Ivan Žigmund Herberstein (umro 1611.) i Juraj Lenković, koji je krajem 1593. ili početkom 1594., nakon smrti karlovačkog generala Andrije Auersperga (rođen 1556.), imenovan njegovim nasljednikom.

Navedeni trojac radio je tijekom lipnja i srpnja na okupljanju vojske. Nakon nekoliko početnih sukoba, Erdődy 21. srpnja 1594. počinje opsadu Petrinje, a 1. kolovoza onamo stiže i Maksimilijan. Priklučuje se i Juraj Lenković te uz pomoć uskoka 5. kolovoza zauzima utvrde Hrastovicu i Goru, a potom napada kulu nedaleko od petrinjske utvrde. Maksimilijan počinje intenzivniji napad na Petrinju, čiji zapovjednik Rustan-beg napokon bježi iz grada. Sličan je potez 10. listopada napravila i turska posada u Sisku te pobegla niz Savu.

Hrvatsko slavlje nije bilo duga vijeka jer su počeli novi problemi: nestašica hrane, bolesti, a i nedostatak sredstava. Rezultat je bio takav da je Petrinja ostala bez vojske, a Sisak predan Zagrebačkom kaptolu, dok je vojska ostala raspушtena. Turski zapovjednici Rustan-beg i Erdogli-beg saznali su sve o tome i odlučili vratiti Petrinju, što im u listopadu i uspijeva. Rustan-beg potom obnavlja i ojačava petrinjsku utvrdu. Erdogli-beg prelazi Kupu, vrši nasilje po Turopolju, u čemu ga sprečavaju Maksimilijanovi konjanici. Beg se dao u bijeg, ali sustigle su ga postrojbe Jurja Lenkovića te još jednog pobjednika kod Siska, Maksimilijanova generala Ruprechta von Eggenberga (1546. – 1611.), koje su ga porazile kod Kupe, zarobile te poslale u zatvor u Požunu (Bratislava).

ZASTAVA NA PETRINJSKOJ TVRĐAVI

Juraj Lenković, međutim, nije mirovao, pa je početkom studenog odlučio napasti Bihać. Spominje se da je s čak deset tisuća konjanika i pješaka ušao 5. studenog u samo središte

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

grada, koji su zapalili te ubili brojne turske vojnike. Međutim, osnovni problem ostala je bihaćka tvrđava koju Lenković nije mogao osvojiti pa se 8. studenog vraća u Karlovac oslobođivši 1200 kršćana.

Toma Erdődy u svibnju 1595. podnosi Saboru ostavku zbog nezadovoljstva kraljevim odnosom prema njegovu udjelu u obrani Hrvatske. Stoga je Rudolf II. u srpnju odredio zagrebačkog biskupa Gašpara Stankovečkog (umro 1596.) i baruna Ivana Draškovića (oko 1550. – 1613.) banskim administratorima na određeno vrijeme. Kralj potom Eggenbergu osigurava vrhovno zapovjedništvo nad svim postrojbama u Hrvatskoj i Slavoniji, a Juraj Lenković i Herberstein postaju njegovi pomoćnici. Osnovni cilj zapovjedništva bilo je oslobođanje Petrinje koja je služila kao glavno tursko uporište za provale u ostale dijelove Hrvatske. U svojevršnom uvodu, Herberstein u kolovozu 1595. provljuje u Slavoniju i oslobođa Cernik, Čaklovac, Pakrac i Biće Stijene, a kršćansko stanovništvo diže ustanak te počinje ubijati turske velikaše u Slavoniji.

Konačno, 22. rujna kršćanska vojska prelazi most od čamaca na Kupi kod Siska, a ususret im iz Petrinje dolazi Rustan-beg, koji biva pogoden hicem iz arkebuze. Ubroz umire i Turci se povlače iz grada, a banski namjesnik podiže kraljevsku zastavu na gradsku tvrđavu.

HRABRI SPLIĆANI IVANA ALBERTIA

Lenkovićev utjecaj osjetio se i u Dalmaciji. Ondje je najveći trn u oku hrvatskog stanovništva bila činjenica da je Klis od 1537. i pogibije Petra Kružića bio u turskim rukama. Nekoliko pokušaja vraćanja pod kršćanski nadzor nije bilo uspješno pa u Splitu nastaje svojevrstan pokret za oslobođanje Klisa. Najistaknutiji u tom pokretu bio je Ivan Alberti, rođen sredinom XVI. stoljeća u Splitu. Njegovo podrijetlo bilo je plemićko: obitelj Alberti prebivala je u Splitu još od XIII. st. a njezin je rodonačelnik Teodozije, sin Dujma. Alberti je na samu Staru godinu 1595. poslao svojeg prijatelja Nikolu Cindrića da zatraži od generala Jurja Lenkovića pomoć u vidu senjskih uskoka i drugih postrojbi. U veljači 1596. na sastanak na otok Čiovo stiglo je nekoliko uskoč-

Juraj Lenković
nastavio je "obiteljsku
tradiciju" borbe protiv
Turaka koju je počeo
njegov otac Ivan,
također važna osoba
hrvatske povijesti

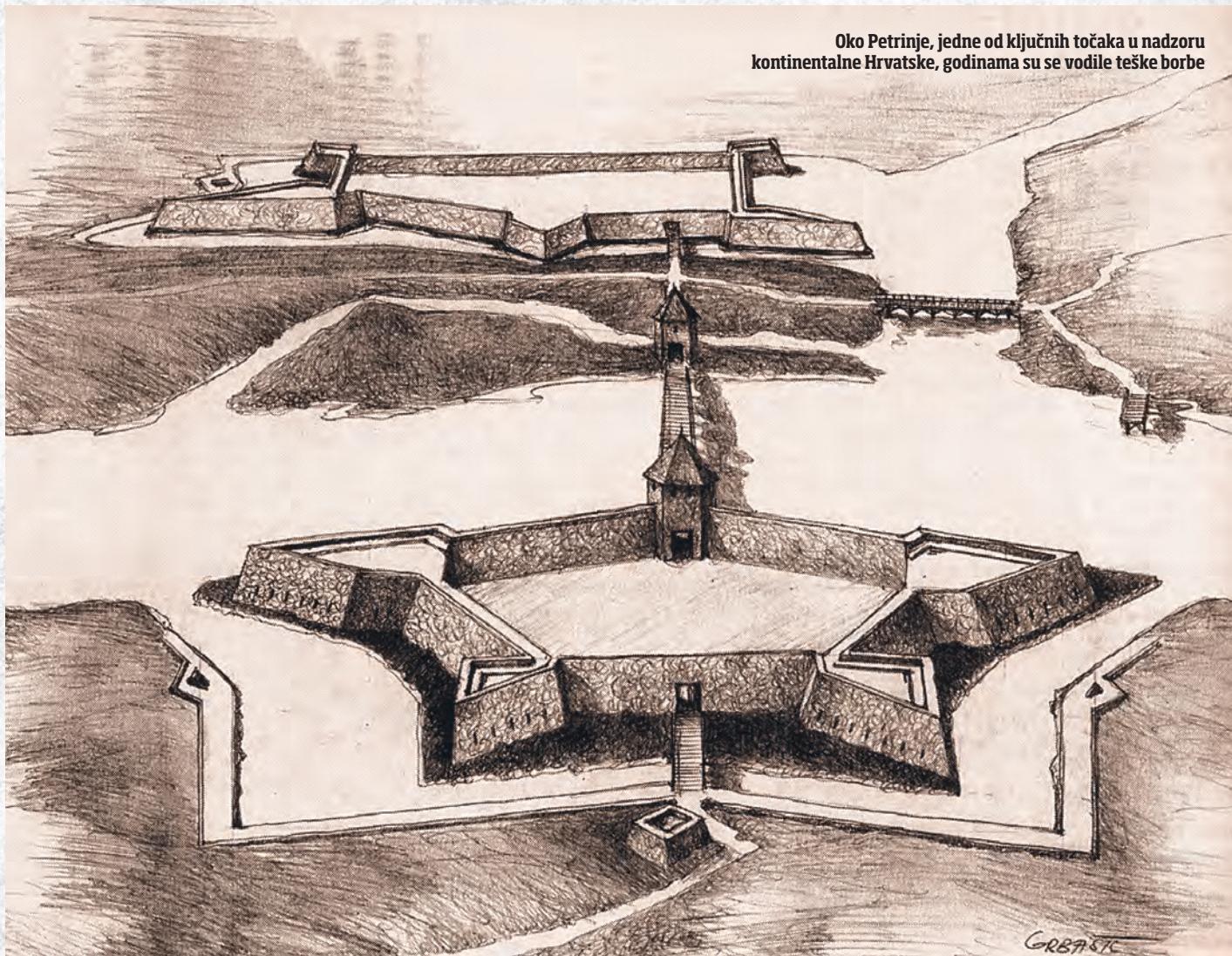

kih čelnika s kojima je Alberti dogovorio napad na Klis za početak travnja. Splićani i uskoci uspjeli su uz pomoć Poljičana u svojoj namjeri te je Alberti podignuo zastavu Rudolfa II. na Klisu, a uskoci su se vratili u Senj. Međutim, Turci nisu željeli tek tako prepustiti ključnu fortifikaciju u srednjoj Dalmaciji. Mustafa Pijalepašić sredinom travnja s više stotina vojnika dolazi pred Klis, a uskoro mu se pridružuju i drugi turski zapovjednici. Do svibnja se broj Turaka povećao na čak 15 tisuća. Turci su poslali i brodovlje kako bi na Jadranskom moru nadziralo mornaricu koju je napuljski potkralj poslao zbog oslobođenja Albanije. Dodatni su udarac zadali i Mlečani, imenovanjem posebnog providura koji je trebao sprječiti bilo kakvu pomoć braniteljima Klisa. Branitelji Klisa, njih nekoliko stotina,

našli su se u nezavidnom položaju ostavši bez najnužnijih sredstava za život. Nada je stigla u liku generala Lenkovića, koji je iz Senja morem prema Klisu poveo tisuću ljudi. Putem su mu se pridruživali i brojni Trogirani, Splićani i Kaštelani.

DVA TEŠKA PORAZA

Lenkovićev napad na Turke počeo je 27. svibnja. Dio snaga koje je predvodio počeo je Turcima otimati čak i oružje, ali je zato drugi dio napravio krucijalnu pogrešku. Naime, 300 vojnika došlo je do turskog logora i počelo ga pljačkati, ali, nažalost, naočigled Turaka, smještenih na brdu Grebenu. Turci su se potom spustili do logora i pobili kršćansku vojsku. Lenković se našao u teškoj situaciji. Svjestan mogućnosti gubitka sve

Oko Petrinje, jedne od ključnih točaka u nadzoru kontinentalne Hrvatske, godinama su se vodile teške borbe

GRBASIC

vojske, uputio se u središte Klisa radi susreta s Ivanom Albertijem. Alberti je potom izšao iz utvrde, ali u zao čas. Naime, pogoden je i na mjestu je preminuo. Njegovi posmrtni ostaci poslije su položeni u splitskoj katedrali. Usprkos porazu, Lenković ne odustaje. Ostavlja određen broj ljudi radi jačanja obrane grada, a s ostalima kreće prema Mosoru kako bi ih doveo preko Omiša odakle bi krenuli u ponovni napad.

Lenković se nadao pomoći pape i napuljskog kralja. Međutim, Turci su saznali za njegovo boravište u Omišu te su ga tijekom noći napali. Pritom je poginulo više splitskih plemića, a neki su zarobljeni. Lenković je bio teško ranjen, no uspio se povući u Kaštel-Sućurac, gdje je prenoćio i potom pošao do Vinišća. Prvotna mu je želja

bila izvijestiti branitelje Klisa o tome da se spasio i spremiti ih za ponovnu borbu. No, 31. svibnja saznaće da je Klis predan Turcima.

RATNIK DO POSLJEDNJIH DANA

Lenković se brzo opravio te se u srpnju 1596. pridružio generalu Herbersteinu i banu Draškoviću kod Petrinje. Naime, Turci su planirali novi napad na grad. Iako su kršćanske vojske 10. i 12. srpnja ostvarile dvije pobjede kod Kostajnice, nisu je uspjеле zauzeti. Ahmed-paša Hafiz krenuo je u pohod s čak 30 tisuća vojnika, brojnim topovima i drugom opremom te 10. rujna počeo opsadu Petrinje, čiju je obranu predvodio Danijel Frankol. Trojica vojskovođa krenula su pružiti pomoći i povela svoje postrojbe prema Brestu, gdje se sastaju 19. rujna. S pet-

šest tisuća vojnika odlučili su se povući prema Sisku, preko Kupe doći do Petrinje i početi bitku na otvorenom polju. Turci su bili zadovoljni tim potezom jer su mislili da je kršćanska vojska pobegla. Hodaverdi-beg krenuo je u potragu, ali hrvatske snage navalile su na Turke te ih potjerale u Kupu, gdje ih je poginulo čak tri tisuće. Ubzro dolazi do sukoba kod mjesta Drenčine. Ishod je bio sličan, a kako su se pridružili i branitelji Petrinje, Turci su napokon pobjegli, ne odnijevši ni sve svoje zastave. Lenković je u studenom te godine izvršio i upad u Požeški sandžak te spalio Voćin i više turskih naselja. Obrana Petrinje značila je i sljedeće: zahvaljujući Jurju Lenkoviću te drugim vojskovođama i hrabrim borcima postojanje hrvatskog kraljevstva na kraju XVI. st. postalo je neupitno premda su Osmanlije još desetljećima nadzirale velik dio hrvatskih zemalja i bile ozbiljna prijetnja.

Juraj Lenković početkom 1601. obolijeva i više nije u mogućnosti vršiti svoju dužnost. Budući da mu se bolest pogoršavala, odlazi u rodno mjesto u Kranjskoj, gdje provodi posljednje dane. Preminuo je 8. lipnja te godine. Pokopan je u isusovačkoj crkvi sv. Jakova u Ljubljani, do oca Ivana i brata Kristofora. ■

PODLISTAK

TALIJANSKI RATOVI 1494. - 1559.

(VI. DIO)

LIGA COGNAC I RIM U PLAMENU

NAJSTRAŠNIJI DOGAĐAJ U RATU VOĐENOM 1526. – 1530. BILA JE POBUNA PLAĆENIKA KARLA V. KOJI SU RAZORILI VJEĆNI GRAD I TAKO GRUBO ZAKLJUČILI RAZDOBLJE RENESANSE, KAO I NAJVEĆE PAPINSKE MOĆI...

Težak poraz francuskih snaga u talijanskom ratu koji je završio u siječnju 1526. (v. Preljevanje sukoba, HV 574), zabrinuo je vođe talijanskih državica zbog naglog jačanja utjecaja Svetog Rimskog Carstva i Španjolske pod vodstvom Karla V. Habsburgovca (1500. – 1558.). Stoga je već iste godine papa Klement VII. (1478. – 1534.), nasljednik Leona X. (1475. – 1521.), formirao novi savez, zajedno s Francuskim, Mletačkom Republikom, Milanjskim vojvodstvom, Firentinskom Republikom i Engleskom, koji je ubrzo dobio naziv Liga Cognac. Rat je počeo tako što su postrojbe Lige Cognac osvojile grad Lodi u Lombardiji, tridesetak kilometara jugoistočno od Milana. Karlo V. reagirao je slanjem u Lombardiju vojske koju su velikim dijelom činili Nijemci i Španjolci.

OTKUPNINA ZA PAPU

Njemačkim landsknehtima zapovijedao je Georg von Frundsberg (1473. – 1528.), a španjolskim snagama Karlo III., vojvoda od Bourbona (1490. – 1527.). Te su snage krenule u osvajanje Piacenze

i Bologne koje su bile pod papinskom vlašću. Međutim, od toga se odustalo zbog nedostatka topništva, koje je u to vrijeme postalo najvažniji čimbenik tvrđavnih borbi, posebno kad je bila riječ o opsadi dobro utvrđenih gradova. Osim toga, kod Bologne je došlo do pobune landsknehta, koji nisu dobili zajamčenu plaću. Priklučili su im se i drugi vojnici te su samovoljno odlučili opljačkati Rim, nagovorivši vojvodu da ih predvodi. Vječni Grad pao je 6. svibnja 1527., opljačkan i razoren, a stanovništvo je velikim dijelom masakrirano. Papa je isprava jedva uspio pobjeći, ponajprije zahvaljujući junačkom otporu švicarskih plaćenika koji su ga čuvali. Upravo od tog događaja pape čuva Švicarska garda, iako se danas njezina uloga u Vatikanu uglavnom svodi na ceremonijalno-reprezentativne dužnosti. Poslijе je papa ipak zarobljen, a oslobođen je tek zahvaljujući velikoj otkupnini. Prilikom napada na Rim poginuo je i vojvoda od Bourbona, kojeg je zamijenio Philibert od Orangea (1502. – 1530.). Posljedice napada bile su takve da mnogi povjesničari navode da su formalno zaključile renesansno razdoblje

društvenog i kulturnog napretka. Isto tako, politička moć rimskih papa nikad se nije vratila na razinu koju je dotad imala.

POMIRENJA I PAD FIRENCE

Francuska je u međuvremenu uz veliku materijalnu pomoć Engleske ustrojila novu vojsku i preko Napulja je uputila prema Rimu. U prvo je vrijeme postigla znatne uspjehe, potisnuvši pobunjene vojnike iz Rima i blokiravši snage Karla V. u Napulju s kopna i mora. Štoviše, ratna flota Lige Cognac pod zapovjedništvom iskusnog admiraala Andree Doriye (1466. – 1560.) iznenadno je napala španjolsku flotilu kod Portofina i nanijela joj težak poraz, ujedno zarobivši cijeli opskrbni konvoj. No, upravo kad se činilo da je ratna sreća promjenila stranu, francuske postrojbe zahvatila je epidemija kuge te im nanijela goleme gubitke, uključujući i najviše zapovjednike. Demoralizirani i uplašeni ostatak francuske vojske predao se Philibertu od Orangea. Zadnji francuski pokušaj povrata nekadašnjih talijanskih posjeda završio je porazom kod Landriana 21. lipnja 1529. go-

Wikimedia Commons

dine. Nakon tog poraza francuski kralj zatražio je pregovore s Karloom V., koji su završili potpisivanjem mirovnog sporazuma u Cambrai u prvih dana kolovoza 1529. Tim je separatnim sporazumom Francuska izšla iz rata, ostavljajući ostale članice Lige Cognac da se suprotstavljaju moćnom Karlu V. Osim toga, iako je izgubila teritorije u sjevernoj Italiji i morala se odreći sizerenstva u Flandrijama i Artoisu, Francuska je dobila Burgundiju. Karlo V. sklopio je u međuvremenu, 29. lipnja 1529., mirovni sporazum i s papom u Barcelonu, a u prosincu te godine pomirili su se Mletačka

Marinko OGOREC

Pljačka osvojenog Rima, slika nizozemskog majstora Johanesa Lingelbacha (1622. - 1674.)

Republika i Milansko vovodstvo. Nakon toga Karlu V. suprotstavljala se jedino Firentinska Republika. Međutim, njezine su snage 3. kolovoza 1530. teško poražene kod Gavinane. Za desetak dana vojska Karla V. ušla je u Firencu i razorila je, masakrirajući pritom većinu stanovništva. Time je završen rat Lige Cognac, ali ne i cijeli niz talijanskih ratova.

ZADOVOLJŠTINA ZA FRANJU I.
Tek što je završen rat, Karlo V., car Svetog Rimskog Carstva, uputio je svoje snage u sjevernu Italiju kako bi učvrstio posjede stecene pobjedom nad Ligom Cognac. No, 1535. umro

je bez nasljednika vladar Milanskog vovodstva Francesco II. Sforza (rođen 1495.), čime je kontinuitet te utjecajne obitelji na čelu Milana prekinut. Francuski kralj Franjo I. (1494. – 1547.), još je pamtio sramotu koju je doživio 1525. kod Pavije kad je pao u zarobljeništvo Karla V. Ispräžnjeno mjesto vladara Milana, na koje je aspirirao i Karlo V., francuski je kralj shvatio kao mogućnost povrata svojeg utjecaja na sjeveru Italije. Tako je 1536. počeo novi talijanski rat kampanjom Francuza koji su brzo ovladali Torinom, a sklopili su i sporazum s Osmanskim Carstvom. Francuska i osmanska flota

ugrožavale su tako lučke gradove Karla V. u Italiji. No, gotovo istodobno velika španjolska vojska Karla V. počela je operacije u francuskoj Provansi. Karlo V. angažirao je i velik broj landsknehta, koji su s prostora današnje Nizozemske upali u francusku Pikardiju. U međuvremenu se francuski zapovjednik Anne de Montmorency (1493. – 1567.) povukao na rijeku Rhône i utvrdio kod Avignona, a snage Karla V. počele su opsadu Marseillea. Međutim, nakon dva mjeseca dizenterija je pokosila vojsku Karla V. zbog čega je počelo njezino povlačenje. Dotad potisnute francuske snage ponovno su ojačale

pa je Montmorency u proljeće 1537. deblokirao Torino, koji su Karlove snage također ugrozile. Prvi put nakon brojnih ratova i bitaka car Karlo V. našao se u nepovoljnem položaju pa je pristao na primirje, potpisano u Nici 18. lipnja 1538. na deset godina. Tim su sporazumom sve sukobljene strane zadržale dotad osvojene teritorije, a najbolje je prošla Francuska, koja je dobila Saviju i gotovo dvije trećine Pijemonata. Navodno je netrpeljivost Karla V. i Franje I. bila toliká da u Nici ni u jednom trenutku nisu željeli istodobno biti u jednoj prostoriji nego su pregovarali preko posrednika. ■

DOMOVINSKI RAT

dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

U prethodnom broju Hrvatskog vojnika prepričan je sadržaj prvog dijela transkripta četvrtog sastanka šestorice predsjednika tadašnjih jugoslavenskih republika, koji je održan 18. travnja 1991. u Makedoniji na Ohridu. Ni razgovori u prvom dijelu, kao što pokazuje i nastavak sastanka, nisu donijeli pomake ni približavanje stajališta sudionika sastanka o pitanjima uređenja tadašnje Jugoslavije i provedbe referendumu o njegovu budućem uređenju. Kao na prethodnim sastancima, i na ovom sastanku međusobno su najviše polemizirali predsjednici Tuđman i Milošević, no ovaj transkript po-

da je to za Hrvatsku neprihvatljivo. Polemika se nastavila.

Milošević: Upravo se ta tačka odnosila da imamo i određene vidove i robove vojske koja čuva državne granice i republike oružane snage, ali u funkcionalnom smislu to može u slučaju potrebe da funkcionise kao jedinstveno.

Tuđman: Ne, radi se da ta armija, znači, funkcioniра po srpskim pogledima ispravno i bila bi u budućnosti, a po hrvatskim ne može funkcioniрати. Mi želimo suvremeno[suvereno] pravo Republike Hrvatske da ima svoje oružane snage i naše suvereno pravo je da se dogovorimo kakvu ćemo

armija jer ni ona nije jedinstvena, jer je ona odraz ovog stanja. Osim toga, bilo je pokušaja, pa prema tome, budimo realni i pokušajmo da iz te krize izađemo što prije da ne bismo trpjeli svi duže tako.

Milošević: Da bismo izbegli silu, dogovorili smo se da demokratski rešimo, ne treba preskakati ni jednu fazu u dolaženju do takvog cilja. I ne možemo da prihvatimo da se može poći od toga da je Jugoslavija ukinuta, pa, na toj osnovi odlučivati o mogućem savezu njenih dosadašnjih delova. Moraju da se definišu ti suvereni međunarodno-pravni subjekti koji razmatraju mogućnost svog

nost, Slovenija ju je već izglasala, slična je tendencija kod nas, gospodin Izetbegović govori o Savezu suverenih država.

Milošević je na to rekao da "u Bosni i Hercegovini uopšte neće prihvatići da žive u samostalnoj suverenoj državi". Izetbegović je na primjer izgradnje kuće slikovito objasnio da se radi o transformaciji, što znači da se "ne treba sve razrušiti pa iz tog materijala praviti nešto drugo". Tuđman je tad opet pojasnio hrvatsko gledište: Kad je već Alija uzeo to tako slikovito prikazati, nama je u Hrvatskoj i podstanarskog i sustanarskog života odveć nepodnošljivo. Prema tome, ne želimo ni

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

PRILOZI ZA RAZUMIJEVANJE PROCESNE SASTANCI ŠESTORICE PREDSJEDNIKA

kazuje da je, svojom isključivošću, srpski predsjednik Miloševićem iznervirao slovenskog predsjednika Kučana. Sadržaj transkriptata svih do sada navedenih sastanaka šestorice predsjednika samo potvrđuju da suprotnosti među republikama, zbog srpske isključivosti, nije bilo moguće prevladati.

U nastavku sastanka Milošević je rekao da se prema "izloženim elementima jugoslavenske državne zajednice ne može izvući zaključak da je to centralizam" i da "prema deset izloženih točaka nitko ne može izvući zaključak da se tu radi o želji da se stvari još centralističkija država od ove koja sad postoji". Pitao je Tuđmana može li među tih deset točaka naći jednu koju govoriti o centralizmu. Tuđman je rekao primjer jedinstvene armije i

zajedničku armiju imati. Kao što to molim vas, imaju svoj NATO ili savezničke snage, a ne da im neko propisuje da li će Danska ili Španjolska ili Grčka imati ovo ili ono, nego imaju svoje snage i zajednički dogovor. Prema tome to su potpuno različita dva pristupa. To moramo shvatiti, sve drugo je, oko referenduma i drugo, gubljenje vremena i zamagljivanje problema koji se ne mogu više zamagljivati, ne mogu se zamagljivati, od oružane sile do diplomacije, do monetarnog sustava, do svega.

Polemika se nastavila i nešto poslije:

Tuđman: Htjeli ili ne upućeni smo na dogovor. Ko je taj koji može silom nametnuti svoju volju, to ne može ni Jugoslavenska

eventualnog saveza. Nedefinisani su.

Tuđman: Zar vi niste definirali Srbiju kao državu svojim Ustavom. Zar ste morali čekati da budete međunarodno priznati da idete u Atenu, to je stvarnost u Jugoslaviji.

Gligorov: Dobro. Kada bi mogli

barem da završimo ovo pa da idemo na ručak.

Tuđman: Ja bih mogao voditi raspravu još satima.

Izetbegović je rekao da republike imaju suverenitet, ali je pitanje koliki je on sad te da oni ne ukidaju Jugoslaviju nego je transformiraju: "Ona se transformacijom ukida". Gligorov je iznio svoje viđenje aktualnog stanja: Nije to realnost, realnost je sljedeće: Hrvatska želi da ima svoju suvere-

nost, podstanarstvo, ni sustanarstvo, želimo svoj dom, pored drugih domova i želimo da onda između tih domova uredimo takve odnose, da to budu dobrosusjedski odnosi, da rješavamo zajedno ono što nam je u zajedničkom interesu, kao što se to u svakoj zajednici rješava, takve odnose želimo među republikama i narodima, koji čine sadašnju Jugoslaviju.

Nakon pauze krenulo se u definiranje referendumskog pitanja. Tuđman je opet iznio hrvatsko gledište: Ako je riječ o formulaciji pitanja, da ne bi bilo opet nekakvih nejasnoća, ako bi se u tom smislu dogovorili, onda bi u Hrvatskoj pitanje moralno glasiti u smislu, jeste li za to da Hrvatska bude u Jugoslaviji kao saveznoj državi

ili da Hrvatska bude u savezu suverenih država. Ja ne znam da li je predsjedniku Srbije i Crne Gore poznato do koje je njere animozitet prema samom nazivu i ovakvom nekakvom postavljenom pitanju, o opstanku Jugoslavije ... Prema tome, ako se već suglasimo da republički parlamenti donose odluku, onda će oni formulirati pitanja koje će imati smisao i svog opravdanja da se dođe do odgovora kako smo kazali. Milošević se tome suprotstavio rekavši ponovno da "nije moguće ići drugim putem do tog mogućeg opredeljenja o nekom Savezu suverenih država, dok se prethodno one ne konstituišu i ne definišu". Rekao je i da "mi nismo ni predlagali nikakav Savez suverenih država" te da je ovaj prijedlog "da li ste za saveznu državu, ili Savez suverenih država faličan", jer "implicite sadrži stav o tome da su to na neki način

jedlog o neposrednom opredjeljivanju između savezne države i saveza suverenih država zanemaruje činjenicu da Jugoslavija postoji, a suverene republike ne. Tuđman mu je odgovorio da Republika Srbija postoji jer je Milošević kao njezin predsjednik bio jučer u Grčkoj, a Tuđman sutra kao predsjednik Hrvatske ide negdje drugdje, te da republike postoje i prema sadašnjem ustavu. Kučan je napao Miloševića da nije dosljedan, jer kad mu odgovara onda je on Jugoslavija, a kad mu ne odgovara onda Jugoslaviju ruši i budući da ju je srušio, onda neka se razgovara o toj činjenici da je ona srušena i što će se uraditi po tome. Poručio mu je da vodi ilegalni rat protiv legalne vlasti u jednoj republici. Milošević se zatim ponovno jasno očitovao o svojem i Bulatovićevu stavu:

smo obavili, jedno[m] tako tumačiš, jedno[m] drugačije. Na Brdu smo se dogovorili koje opcije predlažeš, odnosno koja je jedna koja je druga. Jedna je opcija savezna država sa tih devet točaka, druga je savez država koji bi se zasnovao na sljedećim principima. I rekli smo da o tome treba odlučiti referendumom. Danas razgovaramo o tome kako sprovesti referendum i ništa više.

Milošević: Ali ima međufaza.

Kučan: O čemu bi po tebi trebalo biti referendum?

Milošević: Pošto postoji ova alternativa o savezu suverenih država, prvo mora da bude referendum o tome da se republika konstituiše i definise kao suverena država. A onda može da odlučuje o tome da li će da stupa u savez. A ne da govorimo o savezu nepostojecih republika.

potpuno samostalna nezavisna i suverena država. A Srbi u BiH neće da žive u samostalnoj suverenoj državi.

Izetbegović: U BiH ta opcija ne postoji, i to nije realna politička opcija koja postoji.... ne znam koliko je u Sloveniji i Hrvatskoj, ali u Bosni postoji samo dilema između jedne savezne države dosadašnjeg tipa i jedne zajednice u kojoj bi se suverenost države više osećala, ali koja bi ipak ostala u jednoj zajednici i sa nekim zajedničkim funkcijama. Inače Bosna uopšte ne razmišlja, osim u nekom krajnjem slučaju nužde, o nezavisnosti i nekim događajima.

Milošević: To otvara pravo naroda na...

Izetbegović: Mi ne postavljamo to pitanje na takav radikalni način, o tome se radi. Mi ga namjerno nećemo da postavimo. Mi znamo da bi

ESA RASPADA DRUGE JUGOSLAVIJE EDNIKA BIVŠIH REPUBLIKA SFRJ [VI. DIO]

dve alternative koje zanemaruju činjenicu postojanja Jugoslavije i njenog legaliteta". S njim se slaže Bulatović.

Izetbegović je rekao da će oni najverovatnije postaviti pitanje "da li ste za to da se postojeći jugoslovenski sistem transformira na Savez suverenih država ili za to da se transformira u saveznu državu te da se koncepti mogu nazvati "hrvatsko-slovenski koncept" i "srpsko-crngorski koncept".

Kučan je rekao da je referendum "verifikacija demokratstva, političkog opredjeljenja jedne republike u pogledu željene budućnosti te republike". Tuđman se nadovezao: "da bi predstavnici republika onda raspravljali na temelju dokazane volje, verificirane volje svojih građana". Milošević je ponovio da pri-

Mi smatramo da bi došli do izjava o savezu suverenih država moraju prethodno da postoje subjekti tog saveza. To Momir i ja mislimo. Sasvim koncizno. Imamo pravo da to izrazimo. Stav mora da se razjasni.

Nakon kraće rasprave u kojoj se opet ponavljalo jedno te isto, Kučan je rekao Miloševiću:

Ako si na tom stavu onda ti molim uzmi tu Jugoslaviju i kaži da je to tvoja država, a mi onda moramo kao argumentaciju zašto smo se odlučili da živimo sami, jer ne želimo živjeti u takvoj Jugoslaviji kakvu ti praviš da postoji.

Usljedila je prepiska Kučana i Miloševića (isjecci iz prepiske):

Kučan: To je jednostavno. Slobodane za ovakvu vrstu razgovora nisi spremam. Ovde čin razgovora

Kučan: Oprosti ja se sa tim ne slažem.

Tuđman je cijelo to vrijeme predlagao varijante referendumskih pitanja, kao npr:

Znači, kazali smo, stavit ćemo sve te tri mogućnosti koje su, samostalna država, savez samostalnih država i savezna država. Stavimo svojim građanima na raspolaganje, vi dajte svoje. Nema više potrebe da....

Milošević je kao primjer problema uzeo Bosnu i Hercegovinu, na što je Izetbegović prvi put jasno rekao da Bosna i Hercegovina nije za opciju potpuno samostalne i suverene države:

Milošević: Uzmimo za primer BiH. Većina se izjasni, da se recimo izjasni, da se konstituiše kao nezavisna i suverena država. Znači

neko drugi htio da nas navuče da ostavimo tako i da stvorimo rascep među građanima. U nas postaje samo dvije opcije, jedna je savezna opcija, a i druga, u svakom slučaju da budu zajednice. U jednom slučaju u vidu savezne države, u drugom slučaju saveza država. To su dve opcije ali u oba slučaja se implicira zajednica, nikakva nezavisnost. Nezavisnost je jedna treća krajnja mogućnost koja bi mogla da postigne jedan iznudeni potez u nekoj teškoj nevolji ili nekom razvoju događaja koji mi za sada ne vidimo.

Tako je i četvrti sastanak, koji je završen bez nekog konkretnog zaključka o budućem ustroju/preustroju Jugoslavije, potvrdio koliko su predsjednici tadašnjih jugoslovenskih republika bili daleko od dogovora. ■

FILATELIA

2. gardijska brigada Gromovi
ustrojena je polovinom svibnja
1991. u Trsteniku Nartskom
kraj Zagreba, a prvo javno
postrojavanje imala je na
stadionu u Kranjčevićevoj

Gromovi su u
operaciji Tigar
na Južnom bojištu
sredinom 1991. dali
velik doprinos u
deblokadi Dubrovnika

Ivo AŠČIĆ

MARKE - 2. GARDIJSKA BRIGADA GROMOVI

Amblemi 2. gardijske brigade Gromovi iz serije "Hrvatski Domovinski rat" rese od sredine ožujka marke na razglednicama i pismima. Zbog nominalne vrijednosti od 8,60 kn, uglavnom su to pošiljke koje se šalju iz Hrvatske širom svijeta. Usto, marke se već nalaze u rukama najbržih kolezionara, ali i povjesničara, veksilologa i brojnih znatiželjnika koji proučavaju Domovinski rat.

Marka opisuje ratni put 2. gardijske brigade Gromovi od ustrojavanja polovinom svibnja 1991. u Trsteniku Nartskom kraj Zagreba od pripadnika jedinica za posebne namjene Ministarstva unutarnjih poslova iz baza Kumrovec, Rakitje i Vinica (službeni naziv Brigade bio je 2. "A" brigada ZNG RH), prvog javnog postrojavanja 28. svibnja 1991. na stadionu u Kranjčevićevoj ulici u Zagrebu, ustrojavanja pješačkih bojni u Sisku i Dugoj Resi, pa sve do odlaska na bojišta Banovine i Korduna

iste godine. Brigada se istaknula u oslobođilačkoj operaciji Tigar na Južnom bojištu, operacijama na Uni i Maslenici, Bljesku, i na kraju u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja, u kojoj je djelovala na udaru Petrinja – Maja – Dvor. Umirovljeni pukovnik HV-a Ivan Krupec o marki piše: "Reakcija na agresiju pobunjenih Srba te JNA bila je stvaranje Hrvatske vojske kako bi se obranili građani i teritorij RH. Republika Hrvatska obranjena je i oslobođena u Domovinskom ratu u kojem su

sudjelovali i pripadnici 2. gardijske brigade Hrvatske vojske. Brigada nikada nije djelovala skupno, nego su se pojedine postrojbe razmještale diljem Hrvatske. Kroz Brigadu je tijekom rata prošlo više od 9700 pripadnika. Više od 1400 ih je ranjeno ili ozlijedeno, 25-orica su stopostotni hrvatski ratni vojni invalidi. Za trojicom se još traga, a 205 pripadnika Brigade poginulo je ugradivši tako svoje živote u stvaranje moderne hrvatske države." ■

Kroz 2.
gardijsku
brigardu
Gromovi
prošlo je
više od 9700
vojnika,
dragovoljac
Domovinskog
rata

Luka Modrić proglašen je prvim na brojnim izborima za najboljeg nogometaša 2018. godine

Tijekom uspona prema svjetskom vrhu, Luka Modrić kazio se u sezoni 2003./2004. u mostarskom Zrinjskom

Luka Modrić predvodio je kao kapetan hrvatsku nogometnu reprezentaciju u Rusiji 2018. do same završnice

LUKA MODRIĆ, NAJBOLJI NOGOMETĀ SVIJETA

Ove godine nije bilo teško odabratiti motiv na marki pod temom Hrvatski sport. Luka Modrić, prema najvažnijim izborima najbolji igrač svijeta, Europe, Hrvatske... zasluzeno se našao na poštanskoj marki Republike Hrvatske. Izdana je u arčiću od devet maraka s privjeskom. Tiskana je u nakladi od 300 tisuća primjeraka, što je nekoliko puta više od uobičajene naklade prigodnih maraka. Nominalna vrijednost je deset kuna i odgovara vrijednosti poštarine za prioritetno pismo od 50 do 100 grama unutar Hrvatske, a nominalna se poklapa s njegovim brojem deset na nacionalnom, a u zadnje vrijeme i na dresu kraljevskog kluba Real Madrid, s kojim je nekoliko puta pokorio Europu. Za Luku Modrića novinar/urednik Sportskih novosti Damir Dobrić napisao je: "24. rujna, pod okriljem FIFA-e proglašen je najboljim na svijetu i u izboru kapetana i izbornika reprezentacija te novinara i navijača. Od 2008. nagradu za najboljeg na svijetu dobivali su isključivo Ronaldo i Messi. Hrvatska desetka je, eto, nakon deset godina prekinula dominaciju čarobnjaka nogometne igre iz Portugala i Argentine. Kruna karijere

nakon početka u rodnom Zadru, izbjegličkih dana, odlaska u zagrebački Dinamo pa kaljenja u mostarskom Zrinjskom i zaprešičkom Interu te potvrde najviše svjetske razine u Tottenhamu i Real Madridu. Krajem kolovoza Modrić je dobio UEFA-inu nagradu za igrača godine, a šlag na tortu fantastične 2018. bila je nagrada koja je u njegovim rukama završila 3. prosinca. U Parizu je Modrić dobio Zlatnu loptu, tradicionalni Ballon d'Or, koji je France Football najboljem nogometuš godine dodjeljio 63. put. Nikad u povijesti do pojave Modrića nije se dogodilo da isti igrač u istoj godini bude proglašen najboljim igračem Svjetskog prvenstva te da u njegovim rukama završe i trofeji FIFA-e, UEFA-e i France Footballa. Modrićev poker nagrada u 2018. za povijest."

Luka Modrić našao se i na nekoliko maraka afričkih zemalja, ali zbog njihove nedosljedne i špekulativne izdavačke politike nisu privukle širu javnost. "Čestitke Modriću, privilegija je bila gledati ga u 2018. godini." Kad tako govori Pelé, jedan od najvećih nogometnika svih vremena, svi su daljnji komentari suvišni.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

**JAVNI NATJEČAJ
ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU**

U akademskoj godini 2019./2020. u status kadeta/kadetinja bit će primljeno do 20 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnog prediplomskog i diplomskog studija (3 + 2 god.) na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

- prediplomski i diplomski sveučilišni studij Aeronautika – vojni pilot – do 20 kadeta.

Rok za podnošenje prijava je **19. travnja 2019.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu za upis na sveučilišni studij i pismo na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1997. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2019.
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15, te br. 42/14, 134/15 i 109/16) i posebno vrednovanje na selekcijskom letenju i pripremnom kampu.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice, rodnog lista, svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole ili uvjerenje o pohađanju srednje škole

- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci
- potvrdu o upisanom prvom semestru u prvom upisnom roku u srpnju 2019. godine (dostavlja se nakon upisa na fakultet).

Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak sve kandidate/kinje koji su se prijavili u utvrđenom roku.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15, te br. 42/14, 134/15 i 109/16) i posebno vrednovanje na selekcijskom letenju i pripremnom kampu.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upisu prvu godinu redovitog studija.

Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog prediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativnog sustava profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814 te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

MULTIMEDIJA

Nove inačice Watcha GT

Huawei je predstavio dvije nove inačice pametnog sata Watch GT: Watch GT Active i Watch GT Elegance. S njima tvrtka vjerojatno ne namjerava konkurirati vrhunskim pametnim satovima, ali dobre hardverske specifikacije, dizajn i trajanje baterije osiguravaju im mjesto na tržištu. Oba imaju hardver više-manje jednak onom na modelu Watch GT, a najveće su razlike primjetne u novim bojama krune kod inačice Active te manjem, 42-milimetarskom kućištu inačice Elegance. U skladu s promjenama

dimenzija kućišta, smanjile su se dimenzije zaslona na 1,2 inča, ali razlučivost je i dalje ostala HD od 390 × 390 piksela. Model Watch GT Elegance ima nešto manje i atraktivnije kućište, ali i tjedan kraće trajanje baterije. Watch GT Active je, osim promjena u boji slova na kruni metalnog dijela kućišta i remena, zadržao specifikacije i dimenzije (46 mm) kao izvorni Watch GT. Jednako je i trajanje baterije, tj. trebao bi izdržati deset do 14 dana na jednom punjenju, uz kontinuirano praćenje otkucanja srca do

90 minuta treninga tjedno, što nije malo. Watch GT Active ima i opciju mjerjenja vremena u triatlonu, odnosno automatskog pre-

poznavanja i prebacivanja rada s plivanja na trčanje odnosno vožnju bicikla. Tu će opciju naknadno dobiti i ostali satovi.

Pristupačan mobitel dobrih mogućnosti

Huawei P Smart 2019 ima prije svega povoljnju cijenu: od 1600 do 1900 kuna, ovisno o modelu. Naoko se čini teži, no kako je uglavnom izrađen od plastike, masa je 160 grama. Ipak, P Smart 2019 ostavlja pomalo flagship osjećaj u ruci. Stražnja strana ima dviye kamere te čitač otiska prsta. Desna bočna strana ima klasične tipke – za podešavanje zvuka te otključavanje. Gornja strana ima utor za SIM kartice, a donja 3,5-milimetarski

za slušalice te za USB. Zaslon je 6,21-inčni IPS LCD i prekriva gotovo cijelu prednju stranu, uz tanke rubove i mali Zub. Razlučivost je sasvim dovoljna: 1080 x 2340 piksela. Prikaz je dobar, uz izvrstan balans boja i velik kut vidljivosti. Posebno treba pohvaliti najnoviju inačicu Android operativnog sustava EMUI 9.0. Uređaj pokreće jedan od bržih procesora u toj kategoriji, HiSilicon Kirin 710. Za pohranu služi 32 ili 64 GB memorije,

a moguće ju je proširiti i microSD karticama. Radna memorija iznosi tri gigabajta. Na poleđini uređaja je natpis "AI Camera". Njezin je glavni senzor od 13 MP smješten iza f1.8 leće, a za osjećaj dubine koristi se dodatni 2-megapikselski senzor. Autofokus je PDAF i dobro radi. Spomenuti "AI Camera" natpis služi za detektiranje kada unutar 22 kategorije i prilagođavanje postavki kamere za najbolje rezultate. Kapacitet baterije iznosi 3400 mAh.

Detalji Xiaomijeva novog smartphonea

Prema trenutačnim vijestima, Xiaomi bi uskoro trebao početi prodaju pametnog telefona Mi 9X, dosad poznatijeg pod kodnim imenom Pyxis. Spominje se kako će imati 6,4-inčni AMOLED zaslon s malim notchom. Ispod zaslona je čitač otiska prsta. Uređaj ima i Snapdragon 675 čip (koji se već nalazi u modelu Redmi Note 7), šest gigabajta GB LPDDR4x memorije, bateriju kapaciteta 3300 mAh (s podrškom za tehnologiju Quick Charge 4.0+), kao i operativni sustav Android 9.0

Pie s korisničkim sučeljem MIUI 10. Fotografska komponenta uključuje trostruku stražnju kameru koju čini: glavna 48-megapikselska kamera sa Sonyjevom IMX586 senzorom, 8-megapikselska sekundarna kamera i 13-megapikselska širokokutna kamera. Osnovni model trebao bi sadržavati eMMC 5.1 memoriju kapaciteta 64 GB za pohranu podataka. Riječ je o mobilnom telefonu koji na međunarodno tržište možda stiže kao Xiaomijev Mi A3, i to po cijeni od 253 dolara.

Slušalice s bežičnim punjenjem

Apple je predstavio nove AirPods slušalice, s poboljšanom autonomijom i mogućnosti bežičnog punjenja putem kutijice. Nažalost, u paketu s njima je klasična kutijica koja se puni preko Appleova Lightning kabela, a bežično punjivo morate kupiti odvojeno. Ipak, možete je koristiti i ako imate stariji model AirPodsa. Nove slušalice imaju podršku za Bluetooth 5.0, za razliku od prethodnog modela koji je podržavao Bluetooth 4.2. Osim toga, na novim AirPodsima možete pozvati Siri bez dodirivanja slušalice. I čip je nadograđen: H1 s podrškom za nove Bluetooth standarde. Iz Applea kažu kako novi čip pruža 50 posto veću autonomiju tijekom razgovora. Cijena slušalica je 200, a kutijice za bežično punjenje 79 dolara.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16 i 30/18) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti

stožerni časnik za kopneni transport (Land Movement), OF-3, Multinational Division North East (MND NE), Elbląg, Republika Polska

Uvjjeti:

- osobni čin: satnik – bojnik
- znanje engleskog jezika SLP 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2019. s trajanjem mandata do tri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

S kandidatima koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku s pitanjima vezanim uz dužnost.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Staničeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

WEB-INFO

www.peta.org

Sigurno ste čuli za organizaciju PETA, no možda niste znali da je to pokrata od *People for the Ethical Treatment of Animals* (ljudi za etičan odnos prema životinjama). Osnovana je još 1980. u Sjedinjenim Državama. Među osnivačima je Ingrid Newkirk, koja je danas na čelu te organizacije. PETA-ina su stajališta jasna: ljudi nemaju pravo posjedovati životinje, na životinjama se ne smiju vršiti pokusi, ne smiju služiti za hranu, odjeću ni zabavu. U svakom slučaju, PETA-in se utjecaj proširio svijetom, a uglavnom od dobrovoljnih priloga prošle je godine prikupila više od 56 milijuna dolara i sve potrošila na svoje aktivnosti. Mrežna stranica pokazuje PETA-inu proširenost. S početne stranice, čiji URL navodimo, možete otići i na stranice podružnica iz Ujedinjenog Kraljevstva, Francuske, Njemačke, Nizozemske, Indije, Australije, Azije, Kine te one na španjolskom jeziku. Sve su dobro uređene, s mnoštvom informacija i multimedije. Slagali se s PETA-om ili ne, zanimljivo je prosurftati. No, pazite, neki prizori mogli bi vas šokirati...

D. VLAHOVIĆ

The screenshot shows the PETA UK homepage. At the top, there's a banner with the text "ANIMALS ARE NOT OURS" and "to experiment on, eat, wear, use for entertainment or abuse in any other way." Below the banner, there are navigation links for HOME, BLOG, ACTION CENTRE, ISSUES, LIVING, RECIPES, and MEDIA CENTRE. A large image of a cow's face is prominently displayed. At the bottom of the page, there's a news headline: "Victory! Spain's Supreme Court Puts an End to Torture of Bulls at 'Toro de la Vega' Festival".

2019

ASDA

Adriatic Sea Defense & Aerospace
EXHIBITION & DEMONSTRATION

April 10-12, 2019

International Exhibition and
Demonstration for Defense,
Homeland Security, Cyber Security,
Safety & Security and Aerospace

5th Edition

Exhibition Organizer

Split, CROATIA

For stand bookings and additional information: Tel.: +1 703 406 0010, e-mail: asda@tntexpo.com
www.AdriaticSeaDefense.com

Organized with the
support of the Ministry
of Defense of the
Republic of Croatia